

Helsingin kaupunki
Ympäristökeskus

Toimintakertomus 2011

Toimintakertomus 2011 verkossa:
www.hel2.fi/ymk/vk2011

Ulkoasun suunnittelu ja toteutus:
Leena Junnila, Vesa Kattilakoski

Tekstin ja kuvien toimitus:
Leena Junnila

ISBN: 978-952-272-180-8

Helsingin kaupungin ympäristökeskus
PL 500, 00099 Helsingin kaupunki
Käyntiosoite: Viikinkaari 2a
puh. * (09) 310 1635

ymk@hel.fi
etunimi.sukunimi@hel.fi
www.hel.fi/ymk

SISÄLLYSLUETTELO

Ympäristöjohtajan katsaus	5
Miljödirektörens översikt 2011	6
Director General's Review 2011	7
Toiminta-ajatus, visio ja arvot	8
Organisaatio	8
Johtoryhmä	8
Ympäristölautakunta	9
Ympäristökeskuksen vuosi 2011	9
Miljöcentralens år 2011	11
Environment centre in 2011	13
Tavoitteet	15
Sitovat toiminnalliset tavoitteet	15
Muut toiminnalliset tavoitteet	15
Ympäristökeskuksen omat ympäristötavoitteet	16
Tehtävämme	17
Asumisterveys	17
Asunnot	17
Päiväkodit, koulut ja muut oleskelutilat.....	17
Elintarvikkeet, liikehuoneistot ja tupakkavalvonta	17
Elintarvikehuoneistot	17
Elintarvikevalvonta.....	18
Ruokamyrkytykset	18
Talousvesi	19
Hygieniahuoneistot.....	19
Tupakkalain valvonta.....	19
Eläinten hyvinvointi ja terveys	19
Eläinlääkintähuolto	19
Löytöeläimet	20
Eläinsuojelutarkastukset.....	20
Eläntaudit.....	20
Eläinten vienti ja tuonti	20
Ilma ja ilmasto	20
Laitosten ilmansuojelu	20
Savuhaitat.....	21
Vähäpäästöiset ajoneuvot	21
Katupölyn torjunta.....	21
Ilmanlaadun varautumissuunnitelma.....	21
Typpidioksidi.....	21
Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen	22
Liikenteen ympäristövaikutukset	22
Ilmastoinfo	22
Luonto ja luonnoneläimet.....	23
Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen	23
Luonnonsuojelualueet	23
Vanhankaupunginlahti	24
Vuosaari	24
Vedet.....	24
Helsingin merialue ja jätevedet	24

Itämerihaaste.....	24
Purot	25
Vesiensuojelu	25
Uimarantavedet	26
Uima-allasvedet.....	26
Melu	26
Meluntorjunnan suunnitelmat ja meluselvitykset.....	26
Alueidenkäytön ympäristövaikutukset	27
Meluilmoitukset.....	27
Rakentaminen	27
Tapahtumat	27
Ravintolamelu.....	28
Pilaantunut maaperä, jätteet ja kemikaalit.....	28
Hakemukset, päätökset, lausunnot ja tarkastukset.....	28
Maaperän kunnostushankkeet	28
Maamassojen hyödyntäminen.....	28
Pilaantuneiden maiden välivarastointi.....	29
Rekisteri pilaantuneista maista.....	29
Jätteet	29
Kemikaalit	30
Kuluttajaturvallisuus.....	30
Ympäristöjohtaminen, -ohjelmat ja raportointi	30
Kaupungin ympäristöpolitiikka.....	30
Kaupungin ympäristöraportti	30
Virastojen ja tytäryhteisöjen ympäristöjohtaminen	31
Yritysten neuvonta ja ohjaus ympäristöjohtamisessa	31
Hankintojen ympäristövaikutukset.....	32
Tapahtumien ympäristöhallinta	32
Ympäristötieto ja -vastuullisuus	32
Ympäristötilasto ja luontotietojärjestelmä	32
Ympäristöasennekysely	32
Harakan luontokeskus (Harakka).....	33
Luontokoulut	33
Saariseikkailut	34
Luontoretket.....	34
Kurssit kasvattajille	34
Näyttelyt ja yleisötapahtumat	35
Ympäristökasvatuksen yhteistyö- ja kehittämishankkeet.....	35
Ekotukitoiminta	35
Vuorovaikutus	36
Neuvonta	36
Näyttelyt.....	36
Helsingin ympäristöpalkinto	36
Viestintä	37
Asiakaskysely ympäristökeskuksen palvelusta	38
Kansainväliset verkostot.....	38
Vuosi 2011 lukuina	40
Talous ja tuottavuus.....	40
Tunnusluvut	40
Vuoden 2011 talousarvion toteutuminen.....	41
Toiminta tilastoina.....	42
Ympäristökeskuksen henkilöstö 2006–2011	42
Elintarvikevalvonnan kohteet, tarkastukset ja huomautukset	42
Ympäristövalvonta	43
Ympäristönsuojelu- ja tutkimus	44
Asiakaspalvelun ja viestintäpalvelujen tuotteet 2006–2011	45

Ympäristökeskuksen julkaisut 2011	46
Tiedotteet 2011	46
Kampanjat ja tapahtumat.....	48
Vierailijat	48

YMPÄRISTÖJOHTAJAN KATSAUS

Ympäristökeskuksen 21. toimintavuoden merkittävin tapahtuma oli kauan odotettu muutto uusiin tiloihin vastavalmistuneeseen Viikin ympäristötaloon. Muutto tapahtui lokakuussa, mikä oli rakennushankkeen viivästymisen vuoksi hieman suunniteltua myöhemmin. Viikin ympäristötalo on valmistuessaan Suomen energiatehokkain toimitalo.

Jo ensimmäisten kuukausien käyttökokemusten perusteella uusi ympäristötalo on osoittautunut mainioksi työpaikaksi. Talo on herättänyt laajaa huomiota myös tiedotusvälineissä ja kävijöitä on ollut runsaasti. Talon tekniikka näyttää toimivan suunnitellulla tavalla. Se on osaltaan näyttämässä esimerkkiä myös tuleville talohankkeille ja murtamassa ennakkokäsitysten muuria mitä tulee rakentamisen energiatehokkuuteen ja sen toteutuskustannuksiin. Talo on myös kaikille ympäristökeskuksen työntekijöille valoisa ja viihtyisä työympäristö. Ekotehokkuus ei merkitse työympäristön laadusta tinkimistä.

On selvää, että muutto ja uusiin tiloihin asettuminen häiritsi jonkin verran normaalia työntekoa. Tästä huolimatta yksiköt onnistuivat tulostavoitteiden saavuttamisessa vähintään tyydyttävästi. Ympäristötoimen alueella on Helsingissä monta muutakin toimijaa, jotka yhteistyössä ympäristökeskuksen kanssa luovat pohjaa entistä paremman Helsingin kehittämisessä.

Kuluneiden parinkymmenen vuoden aikana kaupunkiin on muodostunut tiivis ympäristöosaajien verkosto, kun eri virastot ja laitokset ovat kehittäneet omaa ympäristöjohtamistaan ja rekrytoineet alan ammattilaisia hoitamaan ympäristöasioita. On ollut myös mukava havaita, että virastojen ylin johto on sisäistänyt varsin hyvin ympäristöjohtamisen merkityksen. Merkittävää on, että keskeiset ympäristökysymykset sisältyvät kaupungin strategiaohjelmaan. Ekotukihenkilö-verkoston menestys ja kaupungin ympäristöpoliittisten tavoitteiden valmistelu virastojen yhteistyönä ovat hyviä, myönteisiä esimerkkejä yhteisestä ympäristötyöstämme.

Vuoden aikana saatiin päätökseen Ilmastoinfon projektivaihe ja vaikeuksien jälkeen sovittiin taustatahojen kanssa hyvin alkaneen toiminnan jatkosta, tosin tässä vaiheessa vain vuoden 2012 loppuun saakka isäntäkuntamallilla. Ilmastoinfo toimii toistaiseksi yhtenä ympäristökeskuksen vastuualueena. Toiminnan vakiinnuttamisesta olisi syytä päästä sopuun mahdollisimman pian, koska nyt suunnitteilla olevat ja käynnistyvät projektit edellyttävät pitkäjänteistä toimintaa.

Toinen vaikeuksiin joutunut toimija on ympäristökeskuksen naapurissa toimiva Gardenia-Helsinki Oy, jota uhkaa vararikko johtuen vuokrien noususta ja osin myös opetusviraston luontokoulutilausten loppumisesta. Toivoo sopii, että talous saadaan kaupungin päätöksillä kuntoon vuoden 2012 aikana.

Ympäristökeskuksen entinen laboratorio, joka yhdistyi Vantaan laboratorion kanssa ja on nykyisin Metropolilab Oy, on sen sijaan osoittautunut menestykseksi. Tämä osoittaa, että maassa on tarvetta kuntakentän tarpeet hyvin tuntevalle ja vakaalla omistus pohjalla olevalle laadukkaalle laboratoriolle.

Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry tekee suhteellisen pienellä henkilökunnalla tuloksetta työtä pienentääkseen Vantaanjoen tuomaa ravinnekuormaa, joka on nykyisin Viikinmäen puhdistamon ravinnekuormaa suurempi. Huolimatta siitä, että ikävät ylivuodot jätevedenpuhdistamoilla ovat saaneet, mikä oikein onkin, paljon julkisuutta, pitää muistaa että joen tila on parantunut merkittävästi ja kehitys jatkuu parempaan suuntaan.

Kaupunki on mukana myös Nuuksiokeskus Oy:ssä, joka rakentaa Solvallaan maamme luontoa esittelevää Suomen luontokeskus Haltiaa. Helsinki ei ole yhtiön osakas, mutta on toiminnan suurin rahoittaja. Valmistuessaan vuoden 2013 alussa keskus tarjoaa helsinkiläisille ja matkailijoille mainiot palvelut ja hyvät puitteet tutustua upeaan luontoon. Helsingin yhtenä valttina on luonnon läheisyys: kansallispuisto 30 minuutin päässä keskustasta on sinänsä kova juttu.

Paljon on siis tapahtunut ja tapahtumassa. Kiitän lopuksi kaikkia ympäristökeskuksen yhteistyökumppaneita ja keskuksen henkilökuntaa päättäneestä tuloksetta vuodesta.

Pekka Kansanen
ympäristöjohtaja

MILJÖDIREKTÖRENS ÖVERSIKT 2011

Den viktigaste händelsen under miljöcentralens 21:a verksamhetsår var flytten till nya lokaler där hela centralen får plats under samma tak i det nyligen färdigställda miljöhuset i Vik. Flytten skedde i oktober, vilket var något senare än planerat på grund av att byggprojektet försenades. Miljöhuset i Vik var vid tidpunkten för dess färdigställande Finlands energieffektivaste lokal.

Redan på basis av erfarenheterna som fåtts under de första månaderna har det nya miljöhuset visat sig vara en förträfflig arbetsplats. Huset har också fått stor uppmärksamhet i media och haft många besökare. Tekniken i huset verkar fungera som planerat. Huset kan användas som ett exempel vid genomförande av kommande husprojekt och som bryter fördomar om energieffektivitet i anslutning till byggande och kostnaderna för genomförandet av energieffektiva lösningar. Huset är också en ljus och trivsamt arbetsplats för miljöcentralens anställda. Ekoeffektivitet innebär inte en kompromiss med kvaliteten på arbetsmiljön.

Det är klart att flytten och installeringen i nya lokaler störde det vanliga arbetet i någon mån. Trots detta lyckades enheterna nå sina resultatmål åtminstone nöjaktigt. Inom miljöväsendets område finns det flera andra aktörer i Helsingfors, som i samarbete med miljöcentralen skapar en grund för utvecklingen av en allt bättre Helsingfors.

Under de senaste tjugo åren har det bildats ett tätt nätverk av experter inom miljöfrågor i staden, när olika ämbetsverk och inrättningar har utvecklat sin miljöledning och rekryterat yrkesmänniskor för att sköta miljöfrågor. Det har likaså varit trevligt att märka att ämbetsverkens högsta ledning anammat betydelsen av miljöledning relativt väl. Det är av stor betydelse att de centrala miljöfrågorna finns med i stadens strategiprogram. Den framgång som nätverket med ekostödpersoner har haft och beredningen av stadens miljöpolitiska målsättningar i samarbete mellan ämbetsverken är goda, positiva exempel på vårt gemensamma miljöarbete.

Under året slutfördes Klimatinfos projektskede och efter några prövningar kunde vi komma överens om fortsättningen för detta projekt som kommit väl igång. I detta skede sträcker sig planerna emellertid endast till slutet av år 2012 och projektet ska drivas med värdkommunsmodellen. Klimatinfo är för närvarande ett av miljöcentralens ansvarsområden. Det finns skäl att så fort som möjligt nå ett samförstånd för att etablera verksamheten, eftersom de projekt som nu planeras och pågår kräver långsiktiga handlingar.

En annan aktör som råkat ut för svårigheter är Gardenia-Helsinki Oy, som bedriver sin verksamhet som granne till miljöcentralen. Centret hotas som bäst av konkurs på grund av de höjda hyrorna och dels även för att utbildningsverket inte längre beställer naturskoleverksamheten. Det är önskvärt att staden fattar beslut som ger rätsida på ekonomin under år 2012.

Däremot har miljöcentralens tidigare laboratorium, som sammanslogs med Vanda stads laboratorium och numera heter Metropolilab Oy, visat sig vara en framgång. Detta är ett bevis på att det i vårt land behövs ett laboratorium av hög klass som känner väl behoven i kommunerna och står på en stabil ägargrund.

Föreningen för skydd av vattendrag, Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry, utför med relativt få personalresurser ett resultatrikt arbete för att minska belastningen på grund av näringsämnen som kommer med Vanda å. Denna belastning är numera större än den som kommer från Viksbacka reningsverk. Trots att de tråkiga bräddningarna på avloppsreningsverken har, helt rätt, fått stor publicitet, måste vi komma ihåg att åns tillstånd förbättrats avsevärt och att utvecklingen som sker är mot det bättre.

Staden är även med i Nuuksiokeskus Oy som bygger Finlands naturcenter Haltia i Solvalla. Centret presenterar naturen i vårt land. Helsingfors är inte delägare i bolaget med däremot den största finansiären för verksamheten. När centret står klart i början av år 2013 kommer det att erbjuda Helsingforsbor och turister ypperliga tjänster och fina omgivningar där man kan bekanta sig med den magnifika naturen. Ett av Helsingfors trumfar är närheten till natur: redan det faktum att det finns en nationalpark på trettio minuters avstånd från centrum är oslagbart.

Året har med andra ord varit händelserikt och mycket kommer att hända i framtiden. Avslutningsvis vill jag tacka Helsingfors miljöcentralens alla samarbetspartner och anställda för det gångna, resultatrika året.

Pekka Kansanen
miljödirektör

DIRECTOR GENERAL'S REVIEW 2011

The most significant event of the 21st operating year of the Environment Centre was the long awaited move under one roof in the brand new premises of the Viikki Environment House. The move took place in October, which was somewhat later than planned due to a delay with the construction project. Upon its completion, the Viikki Environment House will be the most energy-efficient office building in Finland.

Based on the first few months of use, the new environment house has proven to be an excellent workplace. The building has attracted attention widely even in the media and has attracted plenty of visitors. The technology of the building appears to be working as planned. It is doing its bit in setting an example for future building projects and breaking the wall of preconceived ideas about energy efficiency in construction and the related implementation costs. The building is also a bright and comfortable work environment for all the employees of the Environment Centre. Ecological efficiency does not mean that the quality of the work environment would be compromised.

It is obvious that moving and settling into new premises hampered normal work routines to some extent. In spite of this, the departments did a better than satisfactory job in attaining their profit targets. The Helsinki region has many operators in the environmental sector which are building a foundation together with the Environment Centre to develop an even better Helsinki.

The past few decades have seen the upsurge of a tight network of environmental professionals in the city, as various departments have developed their environmental management and recruited environmental professionals to manage their operations. It has also been nice to observe that the top management of departments have understood the importance of environmental management quite well. It is equally significant that key environmental issues are included in the city's strategic programme. The success of the Eco-support network and preparation of the city's environmental policy targets in co-operation with the various departments are good and positive examples of our mutual environmental work.

The project phase of Climateinfo was completed during the year, and after some obstacles the future of the project that had got to a good start was secured in talks with the parties behind it, albeit currently only until the end of 2012 employing the host municipality model. Climateinfo is currently run as one of the areas of responsibility under the Environment Centre. Establishing operations should be agreed upon as soon as possible, since projects under planning and those being started will require sustained actions.

Another operator who has run into difficulties is Gardenia-Helsinki Oy, operating next door to the Environment Centre and facing liquidation due to a rise in rental fees and also in part due to the termination of nature school services orders by the Education Department. We should hope that the city's decisions will manage to stabilise economy during 2012.

On the other hand, the former laboratory of the Environment Centre that was amalgamated with the laboratory at Vantaa and is now known as Metropolilab Oy has proven to be a success. This shows that there is a need in the country for a high-quality laboratory that has a solid financial ownership base and understands the requirements of the municipal sector.

Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry (the Water Protection Association of the River Vantaa and Helsinki Region) is achieving good results with a relatively small number of staff in reducing the nutrient load carried by the River Vantaa, presently larger than the nutrient load of the Viikinmäki wastewater treatment plant. Irrespective of the ample and deserved publicity over the regrettable overflows at wastewater treatment plants, we must remember that the condition of the river has improved significantly and the development is on course in the right direction.

The city is also involved with Nuuksiokeskus Oy (the Nuuksio Nature Centre) that is building the Finnish Nature Centre Haltia in Solvalla. Helsinki is not a stakeholder in the company, but it is the largest funding party of the project. When complete in the beginning of 2013, the Centre will provide excellent services and facilities to the residents of Helsinki as well as tourists for a fantastic nature experience. One of Helsinki's trump cards is the proximity of nature: a national park within 30 minutes from the centre is something unique on its own.

All in all, much has happened and is still happening. I would finally want to thank all the partners and staff of the Environment Centre for the past successful year.

Pekka Kansanen
Director General

TOIMINTA-AJATUS, VISIO JA ARVOT

Ympäristökeskus kuuluu rakennus- ja ympäristötoimen apulaiskaupunginjohtajan toimialaan. Vuonna 2011 apulaiskaupunginjohtajana toimi Pekka Sauri.

Toiminta-ajatus

- Ohjaamme ja motivoimme kaupunkilaisia ja yrityksiä ympäristövastuulliseen toimintaan.
- Huolehdimme asuinympäristöstä, elintarvikkeiden turvallisuudesta sekä lemmikki- ja hyöty-eläinten hyvinvoinnista.
- Edistämme ympäristön ja luonnon huomioon ottamista päätöksenteossa.
- Ehkäisemme valvonta- ja asiantuntijavirastona ympäristö- ja terveyshaittoja.
- Tuotamme ja välitämme tietoa ympäristöstä.

Visio 2011

- Elinympäristön tila on parantunut Helsingissä.
- Olemme keskeinen asiantuntija parhaiden ympäristöratkaisujen löytämisessä ja elintarviketurvallisuuden edistämässä.
- Joutuisa ja laadukas palvelumme on tunnettua.
- Ympäristökeskus on vetovoimainen työpaikka.

Ympäristökeskuksen arvot

- Terveellinen ja ekologisesti kestävä ympäristö
- Asiakkaiden ja toistemme arvostaminen
- Asiantuntemus, oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus
- Motivoitunut henkilöstö

ORGANISAATIO

Johtoryhmä

- Pekka Kansanen, ympäristöjohtaja
- Pertti Forss, ympäristövalvontapäällikkö
- Antti Pönkä, ympäristöterveyspäällikkö
- Päivi Kippo-Edlund, ympäristötutkimuspäällikkö
- Jorma Nurro, hallintopäällikkö
- Johanna Joutsiniemi, johtava ympäristöneuvoja

Henkilöstön edustajat

- Olavi Lyly, ympäristötarkastaja
- Teemu Holmen, terveysinsinööri

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

Ympäristölautakunta kokoontui 18 kertaa ja teki 376 päätöstä.

Ympäristölautakunnan kokoonpano 2011:

JÄSEN	VARAJÄSEN
pj. Lea Saukkonen Kok.	Timo Korpela (13.9.2011 saakka)
Johanna Haapala Kok. (14.9.2011 saakka) Cata Mansikka-aho Kok. (14.9.2011 alkaen)	Paula Kylä-Harakka
Juha Peltonen Kok. (28.6.2011 saakka) Timo Korpela (14.9.2011 alkaen)	Jorma Karlstedt (31.1.2011 saakka) Elsi Veijola (31.1.2011 alkaen)
vpj. Kati Vierikko Vihreät	Saara Ilkka
Timo Pyhälä Vihreät	Petri Suninmäki
Irma Marttila SDP	Romeo Pulli
Tapani Salonen SDP	Saija Kalenius (14.9.2011 saakka) Satu Erra (14.9.2011 alkaen)
Anne Kettunen Kesk.	Antero Alku
Lauri Alhojärvi SKP	Marjaliisa Siira
KAUPUNGINHALLITUKSEN EDUSTAJAT	
Jan D. Oker-Blom	
Mika Ebeling (19.1.2011 saakka) Maria Björnberg-Enckell (19.1.2011 alkaen)	

Lautakunnan sihteerinä toimi Pirjo Moberg.

Lautakunnan kokoukset muuttuivat vuoden 2011 lopulla sähköisiksi, kun ympäristökeskus otti ensimmäisten virastojen joukossa kokouskäyttöön Ahjon. Ahjo on Helsingin kaupungin hallinnon uudistushanke, joka mm. muuttaa asianhallinnan ja kokousjärjestelmän sähköiseksi sekä yhtenäistää kaupungin asiankäsittelyä.

YMPÄRISTÖKESKUKSEN VUOSI 2011

Ympäristökeskus muutti Viikkiin

Ympäristökeskus aloitti toimintansa uusissa tiloissa Viikissä 17.10.2011. Uuden Viikin ympäristötalon on suunnitellut arkkitehti Kimmo Kuismanen ja se on valmistuessaan Suomen energiatehokkain toimistotalo.

Viikin ympäristötalon energiakulutus on reilusti alle puolet normaalista. Rakennuksessa hyödynnetään uusiutuvia energiamuotoja ja huomioidaan ekologisuus kokonaisvaltaisesti. Kaupunki pyrkii uudisrakentamisessa toimimaan esimerkkinä muille ilmastonmuutoksen torjumiseksi.

Viikinkaari 2:ssa sijaitsevan viisikerroksisen rakennuksen kokonaiskerrosala on 6 362 m² ja tilavuus 29 480 m³. Ympäristökeskuksen käytössä ovat rakennuksen 3.–5. kerros sekä pääosa 1. kerroksen tiloista.

Ympäristöasioissa neuvontaa sekä virastoille että yrityksille

Vuosi 2011 oli vilkas ekotukitoiminnan vuosi. Helsingin kaupungin 35 virastoon, laitokseen ja tytäryhteisöön on koulutettu jo 882 ekotukihenkilöä, jotka kannustavat ja opastavat muita työntekijöitä ympäristötyöhön. HSY:n koordinoiman Julia 2030 -hankkeen avulla ekotukitoiminta on juurtunut vahvasti myös muiden pääkaupunkiseudun kuntien toimintaan, ja toiminta on laajentunut myös Viroon.

Pääkaupunkiseudun pienyrityksille suunnattu Ekokompassi päätti pilottivaiheensa ja luovutti huhtikuussa 24:lle yritykselle Ekokompassi-todistukset. Toiminnassa mukana olleet yritykset totesivat kevennetyn ympäristöjärjestelmän hyväksi ja Ekokompassi sai tunnustusta myös ulkopuolisilta arvioitsijoilta. Loppuvuodesta Ekokompassi siirtyi Ilmastoinfon hallintaan.

Ilmastonsuojelua monella rintamalla

Vuosi 2011 oli kaupunkilaisten ja pk-yritysten neuvontaan keskittyvän Ilmastoinfon ensimmäinen varsinainen toimintavuosi. Ilmastoinfon toimitilat avattiin Sanomatalossa ja Ilmastoinfo järjesti yhteistyötahojensa kanssa Energiatehdas-tapahtuman Kaapelitehtaalla 26.3. Tapahtumaan osallistui noin 1 500 ihmistä.

Keväällä 2011 kuuden suuren kaupungin kaupunginjohtajat ja Sitra perustivat kaupunginjohtajien ilmastoverkoston. Ympäristökeskus osallistui myös Helsingin parhaat energiatehokkuuskäytännöt -selvityksen laatimiseen ja ympäristökeskuksen Hiilineutraali Harakka -hanke toteutui. Hiilineutraali Harakka on esimerkki siitä, miten rakennushistoriallisesti arvokas miljöö voidaan muuntaa energiatehokkaaksi.

Itämerihaaste laajeni ja metsien monimuotoisuutta kartoitettiin

Vuoden lopussa Itämerihaasteen oli ottanut vastaan jo 183 organisaatiota. Syksyllä järjestetyssä seminaarissa hallintokunnat esittelivät suojelutoimiaan ja vuoden aikana avattiin myös nettipohjainen toimenpidepankki (www.itamerihaaste.net). Kaupungin rahoittama Itämeren suojelun ekonomian professuuri täytettiin vuoden alussa.

Kaupungin omistamista metsistä kartoitettiin luonnon monimuotoisuutta METSO-ohjelman puitteissa. Noin 80 % kaupungin omistamista metsistä inventoitiin ja ohjelman mukaisia kohteita löydettiin kaikkiaan noin 1150 hehtaaria.

Elintarvikelainsäädäntö muuttui aikaisempaa riskiperusteisemmaksi

Elintarvikelainsäädäntö uudistui 1.9.2011 lähtien. Elintarvikelain mukainen elintarvikehuoneistojen ennakkohyväksyntä poistui ja tilalle tuli hallinnollisesti kevyempi ilmoitusmenettely. Lakimuutoksen myötä elintarvikehuoneistoissa havaittuihin epäkohtiin puututaan jälkivalvonnassa, mikä saattaa tulevana vuosina lisätä hallinnollisten pakkokeinojen käytön määrää.

Elintarvikevalvonnassa tarkastuksia ja näytteenottoa suunnattiin sellaisiin huoneistoihin, joissa käsitellään helposti pilaantuvia elintarvikkeita. Tarkastuksia tehtiin 2 805 kappaletta ja mikrobiologisia elintarvikenäytteitä otettiin 2 311 kappaletta.

Botuliini aiheutti yhden ihmisen kuolemaan johtaneen ruokamyrkytyksen

Vuonna 2011 havaittujen epidemioiden aiheuttajat poikkesivat edellisistä vuosista merkittävästi. Valtakunnallisesti merkittävin epidemian välittäjäelintarvike oli italialaiset oliivit, joissa todettiin botuliinitoksiini. Botuliini aiheutti yhden ihmisen kuoleman. Havainto aiheutti laajoja toimenpiteitä Suomessa ja EU-alueella.

Muista epidemioista merkittävin oli helsinkiläisestä lounasravintolasta lähtöisin ollut epidemia, jossa 15 henkilöä sairastui salmonellaan. Salmonellaepidemian välittäjäelintarvike jäi epäselväksi.

Ruokamyrkytysepäilyjen määrä kasvoi edelleen aikaisempiin vuosiin verrattuna. Ruokamyrkytysepidemioita ja yksittäisiä epäilyjä selvitettiin yhteensä 353, joista epidemioita oli 11.

Melusta käytiin vilkasta keskustelua

Ympäristökeskukseen tuli meluilmoituksia 204 kappaletta, mikä oli edellisvuotta vähemmän. Melusta käyty keskustelu oli kuitenkin erityisen vilkasta.

Rakennustyökohteista valvonnan kannalta erityisen haasteellisia olivat sellaiset häiritsevää melua aiheuttavat työt, joita tehtiin asuinrakennusten läheisyydessä yöaikaan. Suuria valvontakohteita olivat esimerkiksi Kalasataman ja eduskunnan maanalaisten tilojen louhintatyömaat sekä Länsimetron louhintatyöt.

Suvilahden alueella ympäristön asukkaat pitivät Flow Festivalin poikkeuksellisia tapahtuma-aikoja hyvin häiritsevinä. Toisaalta Kyläsaaren konserttiin liittyvä sosiaalisessa mediassa annettu palaute oli kiittävää ja hyvin runsasta. Lähellä asuinrakennuksia järjestettyjen konserttien meluhaittoja vähennettiin yhteistyössä järjestäjien kanssa ja konserttien melua valvottiin mittauksin.

Suuret yleiset uimarannat laatuluokkiin

Suurten yleisten rantojen (13 kpl) uimavedet luokiteltiin ensimmäistä kertaa uuden uimavesidirektiivin mukaisesti laatuluokkiin. Luokitus tehtiin uimakausien 2008–2011 tutkimustulosten perusteella. Uimarantavesistä suurin osa (10) sijoittui erinomaiseen luokkaan.

Suurille yleisille uimarannoille laadittiin myös uimavesiprofiilit, joihin on koottu kunkin uimarannan erityispiirteet sekä veden laatuun vaikuttavat riskitekijät. Uimavesiprofiilit laadittiin yhteistyössä liikuntaviraston kanssa.

Helsingin uimarannoilta otettiin 147 uimarantavesinäytettä. Vesi oli hyvälaatuista ja sinilevien määrä pysyi suurimman osan uimakaudesta normaalikesän tasolla.

Yritystoiminnan hakemukset ja ilmoitukset käsiteltiin ripeästi

Hakemukset ja ilmoitukset, jotka koskivat ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavia toimintoja, käsiteltiin ripeästi ja tavoiteajat selvästi alittaen. Myös asukkaiden ympäristöhaitoista tekemät toimenpitepyynnöt otettiin nopeasti käsittelyyn ja kemikaalivalvontaa suoritettiin ympäristölautakunnan tavoitteiden mukaisesti. Sen sijaan ympäristönsuojelun suunnitelmallinen valvonta ei toteutunut tavoitteiden mukaisesti.

MILJÖCENTRALENS ÅR 2011

Miljöcentralen flyttade till Vik

Miljöcentralen inledde sin verksamhet i nya lokaler i Vik den 17 oktober 2011. Det nya miljöhuset i Vik är ritat av arkitekt Kimmo Kuismanen och var vid tidpunkten för färdigställandet Finlands energieffektivaste kontorshus.

Energiförbrukningen i Viks miljöhus är mer än dubbelt mindre än det normala. I byggnaden utnyttjas förnybara energiformer och ekologiska aspekter beaktas på ett övergripande sätt. Staden eftersträvar att föregå som ett gott exempel för andra aktörer när det gäller att tygla klimatförändringen.

Den totala våningsytan på den fem våningar höga byggnaden på Viksbågen 2 är 6 362 m² och dess volym är 29 480 m³. Miljöcentralen använder byggnadens tredje, fjärde och femte våning samt också merparten av lokalerna på första våningen.

Miljörådgivning till både ämbetsverk och företag

År 2011 var ett år för livlig ekostödverkssamhet. Vid Helsingfors stads 35 ämbetsverk, inrättningar och dottersamfund har det redan utbildats 882 ekostödpersoner som handleder och motiverar sina kollegor till miljöarbete. Med hjälp av projektet Julia 2030 som koordineras av HRM har ekostödsverksamheten inrotats starkt också i verksamheten i andra kommuner i huvudstadsregionen och även utvidgats till Estland.

Pilotfasen i det till huvudstadsregionens småföretag riktade projektet Ekokompassen avslutades och inom ramen för projektet utdelades Ekokompassen-intyg till 24 företag. Företagen som deltog i verksamheten ansåg det lättare miljösystemet fungera väl och Ekokompassen fick även beröm av utomstående bedömare. I slutet av året tog Klimatinfo över administrationen av tjänsten Ekokompassen.

Klimatskydd på många fronter

Året 2011 var det första egentliga verksamhetsåret för Klimatinfo, tjänsten som koncentrerar sig på rådgivning till stadsbor samt till små och medelstora företag. Klimatinfos lokaler i Sanomahuset invigdes och Klimatinfo ordnade tillsammans med sina samarbetspartner evenemanget Energifabriken på Kabelfabriken den 26 mars. Cirka 1 500 personer deltog i evenemanget.

Våren 2011 grundade stadsdirektörerna för sex stora städer och Sitra stadsdirektörernas klimatköretverk. Miljöcentralen deltog även i upprättandet av utredningen Helsingfors bästa energieffektivitetspraxis och genomförde sitt projekt Kolneutrala Stora Räntan (Hiilineutraali Harakka). Kolneutrala Stora Räntan är ett exempel på hur en byggnadshistoriskt värdefull miljö kan byggas om till något energieffektivt.

Östersjötmaningen utvidgades och skogarnas mångfald kartlades

Vid utgången av året hade Östersjötmaningen redan antagits av 183 organisationer. I ett seminarium som anordnades i höstas presenterade förvaltningarna sina skyddsåtgärder och under året öppnades även en åtgärdsbank på internet (www.itamerihaaste.net). Professuren i Östersjöskyddets ekonomi som finansieras av staden tillsattes i början av året.

I skogarna som staden äger kartlades naturens mångfald inom ramen för METSO-programmet. Ungefär 80 procent av skogarna som staden äger inventerades och man hittade sammanlagt cirka 1 150 hektar skogsområden som omfattas av programmet.

Livsmedelslagstiftningen mer riskbaserad än hittills

Livsmedelslagstiftningen förnyades från och med den 1 september 2011. Livsmedelslagens krav på att livsmedelslokaler ska godkännas på förhand togs bort och ersattes med ett administrativt enklare anmälningsförfarande. I och med lagändringen bör man ingripa i de missförhållanden i livsmedelslokalerna som iakttagits genom efterkontroller, vilket kan öka användningen av förvaltningstvångsåtgärder.

I livsmedelstillsynen riktades kontrollerna och provtagningen på lokaler där man hanterar lättfördärliga livsmedel. Man genomförde 2 805 kontroller och tog 2 311 mikrobiologiska livsmedelsprover.

Botulin orsakade ett matförgiftningsfall med dödlig utgång

Orsakerna till epidemier som iaktogs under år 2011 avvek avsevärt från tidigare år. Det på riksnivå mest betydande livsmedelsämnet som förmedlade en epidemi var italienska oliver, som upptäcktes innehålla toxinet botulin. Botulin orsakade döden av en person. Upptäckten orsakade omfattande åtgärder i Finland och inom EU.

Den viktigaste av de övriga epidemierna var en epidemi som spreds från en lunchrestaurang i Helsingfors och gav 15 personer salmonella. Vilket livsmedel som spred salmonellaepidemin förblev oklart.

Antalet misstänkta matförgiftningar steg fortsättningsvis jämfört med föregående år. Sammanlagt 353 matförgiftningsepidemier och enskilda misstankar utreddes. Av dessa var elva stycken epidemier.

En livlig diskussion om buller

Miljöcentralen fick 204 anmälningar om buller, vilket är färre än året innan. Det fördes emellertid en mycket livlig diskussion om buller.

Speciella utmaningar med tanke på tillsynen utgörs av byggarbetsplatser som ligger i närheten av bostadsområden och där man nattetid utför arbeten som medför buller. Stora objekt som övervakades var till exempel schaktningen av de underjordiska utrymmena i Fiskehamnen och riksdagshuset samt Västmetron.

Invånarna i Söderviks område upplevde Flow Festivalens avvikande evenemangstider mycket störande. Å andra sidan fick konserten på Byholmen mycket positiv respons i sociala medier. Bullerolägenheterna vid konserterna som arrangerades i närheten av boende minskades i samarbete med arrangörerna och bullernivån övervakades genom mätningar.

Stora allmänna badplatser kategoriserades enligt kvalitet

Badvattnet vid de stora allmänna badstränderna (13 stränder) kategoriserades för första gången i kvalitetsklasser enligt det nya badvattendirektivet. Kategoriseringen gjordes på basis av undersökningsresultaten från åren 2008–2011. På de flesta stränderna (10 st.) var badvattnets kvalitet utmärkt.

För de stora allmänna badstränderna utarbetades också badvattenprofiler, i vilka man sammanställer de enskilda strändernas särdrag och riskfaktorer som påverkar vattenkvaliteten. Badvattenprofilerna utarbetades i samarbete med idrottsverket.

På Helsingfors badstränder togs 147 prover på badstrandsvatten. Vattnet var av god kvalitet och mängden blågröna alger höll sig på normal nivå under nästan hela badsäsongen.

Snabb handläggning av ansökningar och anmälningar gällande företagsverksamhet

Ansökningar och anmälningar gällande verksamhet som kan medföra risk för miljöförorening behandlades utan dröjsmål och klart snabbare än vad som satts som mål. Också invånarnas åtgärdsbegäran om miljöolägenheter behandlades snabbt och kemikalieövervakning utfördes enligt miljönämndens målsättningar. Den planerliga övervakningen av miljöskyddet förlöpte däremot inte enligt målsättningarna.

ENVIRONMENT CENTRE IN 2011

The Environment Centre relocated to Viikki

The Environment Centre began its operations in new premises in Viikki on 17 October 2011. The new Viikki Environment House was designed by architect Kimmo Kuismanen, and upon its completion it is the most energy-efficient office block in Finland.

The energy consumption of the Viikki Environment House is less than half of the normal. The building makes use of renewable energy sources, with ecological sustainability an integral part of its operations. The city aims to pave the way for others in how it constructs new buildings to fight climate change.

The five-storey building located at Viikinkaari 2 has a total floor area of 6,362 sqm and a volume of 29,480 cubic metres. The Environment Centre uses floors 3, 4 and 5 and the majority of the premises on the 1st floor.

Environmental advice to departments and businesses

2011 was a busy year in eco-support activities. A total of 882 eco-support persons have been trained for the City of Helsinki's 35 departments and affiliates to support and guide other employees in environmental work. The Julia 2030 project, co-ordinated by the HSY Helsinki Region Environmental Services Authority, has also significantly helped to establish eco-support work in the operations of the other municipalities in the Helsinki Region, and work has also expanded to Estonia.

The EcoCompass project, aimed at small enterprises in the Helsinki Region, completed its pilot phase and issued 24 enterprises with EcoCompass certificates in April. Businesses involved in the project praised the allayed environmental system as good, and EcoCompass also received recognition from external assessors. At the end of the year, the EcoCompass service moved under the management of Climateinfo.

Climate protection on various fronts

2011 was the first actual operating year of Climateinfo, which focuses on advising citizens and SMEs. The Climateinfo premises were opened at Sanoma House, and Climateinfo and its partners organised the Energiatehdas event at the Cable Factory on 26 March. The event gathered around 1,500 participants.

In spring 2011, the mayors of six large cities and the Finnish Innovation Fund Sitra set up the mayors' climate network. The Environment Centre also participated in the research on the best energy efficiency practices in Helsinki, and the Hiilineutraali Harakka project saw daylight. The Hiilineutraali Harakka project is an example of how an architecturally important area can be transformed to become energy-efficient.

The Baltic Sea Challenge project expanded, diversity of forests charted

By the end of the year, the Baltic Sea Challenge had been accepted by 183 organisations. The administrative branches presented their protection activities in a seminar arranged in the autumn, and a web-based activity bank (www.itamerihaaste.net) was also launched during the year. The Professorship in the Economics of Baltic Sea Protection funded by the city was filled in the beginning of the year.

Natural diversity in forests under the ownership of the city was charted with the METSO programme. An inventory was taken of approximately 80% of the forests owned by the city, and approximately 1,150 hectares in line with the programme were found.

Food legislation becomes more risk-based

The new food legislation was introduced on 1 September 2011. The pre-approval of food premises under the Food Act was abolished and replaced with an administratively simpler notification procedure. The change in legislation means that defects observed in food premises will be addressed by retrospective supervision, which may in later years increase the use of administrative coercive measures.

Food-control inspections and collections of samples targeted premises that handle easily perishable food items. In total, there were 2,805 inspections, and 2,311 microbiological food samples were collected.

The botulinum toxin caused one lethal food poisoning

The sources of epidemics observed during 2011 deviated significantly from the previous years. The most significant epidemic transmitter nationally were Italian olives that were found to contain the botulinum toxin. The botulinum toxin led to the death of one person. The observation gave rise to extensive measures in Finland and the EU region.

The most significant among the other epidemics was one found in a lunch restaurant in Helsinki, where 15 people were taken ill with salmonella. The transmitting food of the salmonella epidemic remained unclear.

The number of suspected food poisonings grew further compared to previous years. A total of 353 food poisoning epidemics and individual suspected food poisonings were discovered, 11 of which proved to be epidemic.

Wide debate about noise

The Environment Centre received 204 noise complaints, fewer than the previous year. However, the debate around noise was particularly lively.

Particular supervisory challenges on construction work sites were works that created noise and were carried out at night in the proximity of residential houses. Large supervision areas included, for example, the excavation works at Kalasatama and the underground premises of the Parliament as well as the excavation works of the west metro project.

The residents around the Suvilahti area considered the exceptional schedule of Flow Festival a particular disturbance. The feedback in social media on the concert in Kyläsaari was, on the other hand, positive and ample. Noise disturbances caused by concerts near residential buildings were reduced jointly with event organisers, and noise from the concerts was monitored using measurement equipment.

Quality categories for large public beaches

The swimming waters of large public beaches (13 altogether) were rated for the first time for their quality, in line with the new directive on swimming water. The rating was based on results from the swimming seasons during 2008–2011. The majority of the beaches (10) were rated as first class.

Large public beaches also had swimming water profiles drafted for them, including special characteristics and risk factors affecting the water quality of each beach. The swimming water profiles were created jointly with the Sports Department.

The number of water samples taken from the beaches of Helsinki was 147. The quality of the water was good, and the occurrence of the blue-green algae remained within normal summer levels for most of the swimming season.

Applications and notifications of business operations processed swiftly

Applications and notifications relating to actions posing a risk to the environment were processed swiftly and notably well under the set time limits. Requests by residents for action relating to environmental damages were also dealt with quickly, and the supervision of chemicals was carried out in accordance with the targets of the Environmental Committee. However, the planned environmental supervision failed to meet its targets.

TAVOITTEET

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

1. **Katupölyn (PM 10) määrä ei ylitä ilmanlaatuasetuksen mukaisia raja-arvoja** (Helsingin kaupungin rakennusviraston kanssa yhteinen tavoite).

Tavoite toteutui.

2. **Asumisterveyttä koskevista toimenpidepyynnöistä 80 % on ratkaistu 8 kuukaudessa.**

Tavoite toteutui. Toimenpidepyynnöistä 80 % ratkaistiin 6,2 kk:ssa (187 vrk).

3. **Eläinsuojelutarkastuksia tehdään vähintään 280 kpl vuodessa.**

Tavoite toteutui. Tarkastuksia tehtiin 349 kpl.

Muut toiminnalliset tavoitteet

1. **Luonnon monimuotoisuutta turvataan Lumo-ohjelman ja Luonnonhoidon linjausten mukaisesti.** Vuonna 2011 ympäristökeskus jatkaa vuonna 2010 käynnistynyttä kolmevuotista kaupungin luontotyyppien kartoitusprojektia ja tuottaa biotooppikuviotiedot alueilta, joiden suunnittelun Helsingin kaupungin rakennusvirasto (HKR) käynnistää vuonna 2012. Ympäristökeskus laatii yhteistyössä HKR:n ja muiden yhteistyötahojen kanssa ehdotuksen Helsingin vieraslajistrategiasta ympäristölautakunnan hyväksyttäväksi 31.12.2011 mennessä.

Tavoite toteutui osittain.

2. **Ympäristövalvonnan hyväksytyjen valvontasuunnitelmien mukaisista tarkastuksista (750 kpl) tehdään vähintään 80 %, eli 600 kpl.**

Tavoite ei toteutunut. Tarkastuksia tehtiin 507 kpl.

3. **Suunnitelmallisia tupakka-, tuoteturvallisuus-, elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnan tarkastuksia tehdään yhteensä 2 000 kappaletta.**

Tavoite ei toteutunut. Tarkastuksia tehtiin 1 919 kpl.

4. **Asuntojen terveyshaittoja koskevat toimenpidepyynnöt otetaan käsittelyyn viimeistään kahden kuukauden (60 vrk) kuluessa asian vireille tulosta.**

Tavoite toteutui. Käsittelyyn ottoon kului 57 vuorokautta.

5. **Ympäristölupahakemuksista 80 % on ratkaistu 150 vuorokaudessa.**

Tavoite toteutui. Ympäristölupahakemuksista 80 % ratkaistiin alle 64 vuorokaudessa.

6. **Pilaantuneen maaperän puhdistamista koskevista ilmoituksista 80 % on ratkaistu 60 vuorokaudessa.**

Tavoite toteutui. Puhdistamisilmoituksista 80 % ratkaistiin alle 45 vuorokaudessa.

7. **Ruokamyrkytys epäilyt on käsitelty kolmessa kuukaudessa 90 %:ssa tapauksia.**

Tavoite toteutui. Yli 90 % epäilyistä käsiteltiin kolmessa kuukaudessa.

8. **Mikrobiologisia elintarvikenäytteitä otetaan 2 300 kappaletta.**

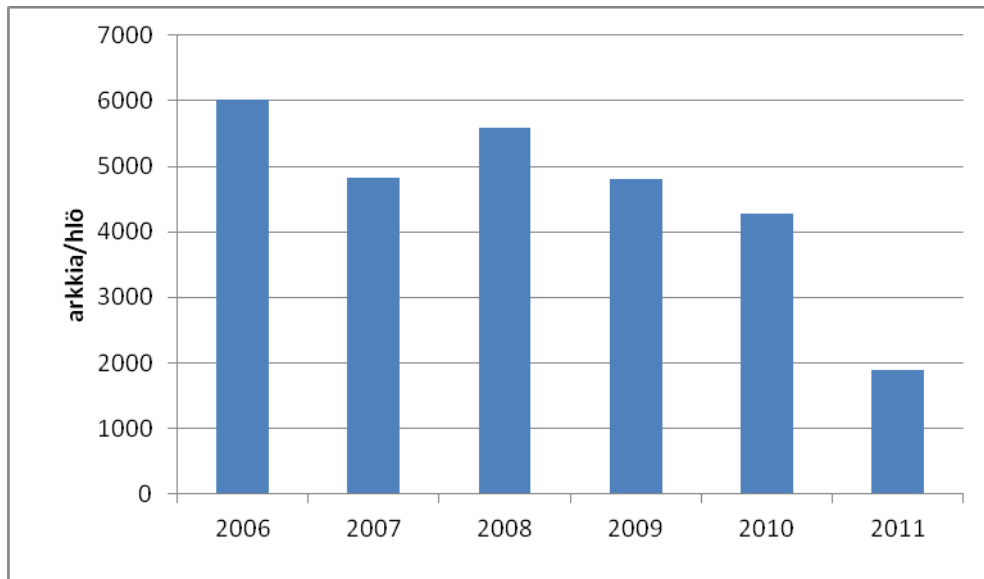
Tavoite toteutui. Näytteitä otettiin 2 311 kpl.

Ympäristökeskuksen omat ympäristötavoitteet

Ympäristökeskuksen tavoitteena oli vähentää energian kulutusta ja paperinkulutusta sekä omien autojen käytöstä aiheutuvia hiilidioksidipäästöjä. Lisäksi tavoitteena oli päivittää ympäristökeskuksen ympäristöopas Viikin käytäntöjä vastaavaksi. Tavoitteena oli myös päivittää ympäristökeskuksen ympäristöohjelma.

Ympäristöopas päivitettiin Viikin käytäntöjä vastaavaksi, mutta ympäristöohjelman päivitys jäi vuodelle 2012, jolloin ympäristökeskus rakentaa itselleen Ekokompassi-järjestelmän eli kevennetyn ympäristöjärjestelmän.

Ympäristökeskuksen paperinkulutus pieneni alle puoleen edellisvuoteen nähden. Yksi syy pienenemiseen oli todennäköisesti Ahjoon siirtyminen, kun lautakunnan paperijakelut jäivät Ahjon tullessa pois. Myös Viikkiin muutto vaikutti luultavasti pienenemiseen, sillä ennen muuttoa pyrittiin tyhjentämään varastoja ja välttämään tilauksia.

Kuva x Paperinkulutus ympäristökeskuksessa vuosina 2006-2011

Omien autojen kokonais-CO₂-päästöt laskivat edellisvuoteen verrattuna, mikä johtui siitä että omien autojen käyttö oli vähäisempää kuin edellisvuonna.

Energiankulutuksen osalta ympäristökeskukselle asetettiin talousarviossa muiden hallintokuntien tavoin vuodelle 2011 sitova energiansäästö tavoite. Ympäristökeskuksen säästö tavoite oli viisi prosenttia, sillä virasto halusi näyttää mallia energiansäästöissä. Energiansäästö tavoite asetettiin Kallion toimipisteille. Energiaa säästyä ajanjaksolla 1.1.–30.9.2011 yhdeksän prosenttia eli tavoite saavutettiin selkeästi.

Energiankulutuksen vähentämistä edistettiin tekemällä tammikuussa ekotuki-henkilöiden voimin energiakatselmus, toteuttamalla henkilöstölle alku- ja loppukysely energiankäytön toimintatavoista sekä laatimalla työntekijöille energiansäästötoimenpiteiden muistilista ja viimeisen poistujan muistilista kahvi- ja kokoustiloihin sekä ulosmenoteille.

TEHTÄVÄMME

Asumisterveys

Asunnot

Asunnontarkastuksen kohteet entistä haastavampia

Asunnontarkastuksen toimenpidepyyntöjen määrä väheni selvästi edellisvuodesta (308 uutta tapausta). Asumisterveyteen liittyvien toimenpidepyyntöjen jonotus- ja käsittelyajat kuitenkin pidentyivät tapauksien ollessa entistä haastavampia.

Noin puoleen tarkastuspyynnöistä oli edelleen syynä epäily kosteus- ja homevaurioista. Lisäksi ongelmia aiheuttivat ilmanvaihdon puutteet, tupakansavuhaitat, materiaalipäästöt, kylmyys ja melu. Todettujen epäkohtien poistamiseksi annettiin korjauskehoituksia.

Kuntalaisia ja kiinteistöjen omistajia neuvottiin asumisterveyteen liittyvissä kysymyksissä. Neuvonta oli pääosin puhelinneuvontaa, mutta sähköpostitse tulleiden kysymysten osuus ja sähköposti-neuvonta lisääntyivät edelleen. Neuvonnasta huomattava määrä oli asian laajempaa selvittelyä, esimerkiksi laajojen kuntotutkimusraporttien kommentointia.

Päiväkodit, koulut ja muut oleskelutilat

Päiväkoteihin runsaasti tarkastuspyyntöjä

Uusia kouluja ja etenkin päiväkoteja koskevien ilmoitusten ja lausuntopyyntöjen määrä oli edellisvuosia suurempi: kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli noin 25 %.

Päivähoitotiloja, kouluja, muita oppilaitoksia, lastenkoteja ja vanhainkoteja koskevien tarkastuspyyntöjen aiheena oli ensisijaisesti sisäilman laatu, erityisesti ilmanvaihdon puutteet sekä kosteus- ja homevauriot.

Valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia tehtiin suunnitelman mukainen määrä 45 kpl, ja niiden määrä oli selvästi suurempi (36 %) kuin edellisenä vuonna. Kaupungin sisäilmaryhmän yhteistyö kaupungin eri hallintokuntien sisäilma-asiantuntijoiden kanssa jatkui tiiviinä. Tämä auttoi ratkaisemaan etenkin kouluissa ja päiväkodeissa varsin yleisiä sisäilmaongelmia.

Elintarvikkeet, liikehuoneistot ja tupakkavalvonta

Elintarvikehuoneistot

Elintarvikelainsäädäntö muuttui aikaisempaa riskiperusteisemmaksi

Elintarvikelainsäädäntö uudistui perusteellisesti 1.9.2011 lähtien. Elintarvikelain mukainen elintarvikehuoneistojen ennakkohyväksyntä poistui, ja tilalle tuli hallinnollisesti kevyempi ilmoitusmenettely.

Uudistettu lainsäädäntö korostaa valvonnan riskiperusteisuutta. Tämä tarkoittaa sitä, että elintarvikehuoneistojen valvontaa tulisi suunnata entistä enemmän kohteisiin, joissa on elintarviketurvallisuuteen liittyviä riskejä. Lakimuutoksen myötä havaittuihin epäkohtiin puututaan ennakkovalvonnan sijasta jälkivalvonnassa, mikä saattaa tulevina vuosina lisätä hallinnollisten pakkokeinojen käytön määrää.

Ympäristökeskus teki 2 805 tarkastusta elintarvikehuoneistoihin

Elintarvikehuoneistojen elintarvikevalvonta perustuu yritysten omavalvontaan, jonka toimivuutta kuntien elintarvikevalvojat ja terveystarkastajat seuraavat. Ruoan turvallisuutta ja tuoreutta valvotaan seuraamalla elintarvikkeiden valmistusta, jakelua, tarjoilua ja myyntiä.

Elintarvikehuoneistoja koskevia tarkastuksia tehtiin 2 805, joista 1 680 oli suunnitelmallisia tarkastuksia. Omavalvonnan toteutumista ja elintarvikkeiden laatua seurattiin tarkastusten lisäksi myös mikrobiologisin näyttein. Niitä otettiin 2 311, joista 2 149 oli elintarvikevalvontasuunnitelman mukaisia suunnitelmallisia näytteitä.

Elintarvikehuoneistojen hyväksymistä tai toimijan vaihtumista koskevia päätöksiä sekä uuden elintarvikelain mukaisia rekisteröinti-ilmoituksia käsiteltiin 756, mikä oli selvästi vähemmän kuin edellisvuonna. Määrän väheneminen johtunee lainsäädäntömuutoksista.

Elintarvikehuoneistoja koskevia hallinnollisia pakkokeinoja, kuten määräyksiä ja kieltoja, annettiin 31, mikä oli samalla tasolla kuin edellisvuonna. Määräykset koskivat lähinnä elintarvikehuoneistojen rakenteellisia ja toiminnallisia epäkohtia, sekä myös vanhentuneita tai puutteellisesti merkittyjä elintarvikkeita, jotka määrättiin hävitettäväksi.

Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvontatietojen julkistamista pilotoitiin

Ympäristökeskus osallistui Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) valtakunnalliseen valvontatietojen julkistamista koskevaan Oivahymy-projektiin. Projektissa oli mukana Punavuoren ja Kruununhaan ravintola- ja myymäläkohteet. Elintarvikevalvontatietojen julkistamista kehitetään valtakunnallisesti Eviran johdolla pilottiprojektista saatujen kokemusten perusteella.

Elintarvikevalvontaan liittyviä valituksia käsiteltiin 642 kappaletta, joista 353 oli ruokamyrkytyspäilyjä ja loput muita elintarvikkeisiin liittyviä valituksia.

Ympäristökeskus toteutti ruokaravintoloiden riisin ja lihan laatuun liittyvän valvontaprojektin ja grillikioskien omavalvonnan toimivuutta koskevan projektin. Lisäksi osallistuttiin pääkaupunkiseudun yhteiseen kinkkujen lisäaineita ja mikrobiologista laatua koskevaan projektiin. Monivuotisista projekteista jatkettiin sekä mädin laatua että myymälöiden palvelumyynnissä olevien elintarvikkeiden mikrobiologista laatua koskevia projekteja. Marjojen alkuperämerkintöihin ja jäljitettävyyteen liittyvän valvontaprojektin yhteenveto julkaistiin.

Ympäristökeskus jatkoi EU:n alueelta Helsinkiin tuotavien eläinperäisten elintarvikkeiden valvontaa Eviran toimeksiannosta. Ensisaapumistoimijoihin kohdistuneita tarkastuksia tehtiin kaikkiaan 116 kappaletta. Kahdeksan ensisaapumiserää hylättiin, joista kaksi salmonellabakteerin vuoksi ja loput asiakirjapuutteiden vuoksi.

Ympäristökeskus antoi aikaisempien vuosien tapaan lausuntoja uusista lainsäädäntöehdotuksista ja Eviran ohjeista. Ympäristökeskuksen asiantuntijoita osallistui muun muassa elintarvikelain kuulemistilaisuuteen eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnassa, maa- ja metsätalousministeriön elintarvikehygienian asiantuntijaryhmään ja Eviran elintarvikevalvonnan auditointia ja elintarvikeketjun valvonnan koordinointia koskeviin työryhmiin.

Silakkamarkkinoiden valvonta oli esillä julkisuudessa

Ympäristökeskus valvoi lukuisten suurtapahtumien elintarvikkeiden myyntiä tekemällä tarkastuksia tapahtuman aikana. Tapahtumien järjestäjiä myös neuvottiin etukäteen. Suurtapahtumia tarkastettiin 23. Yhteensä erityyppisiä tapahtumia ilmoitettiin ympäristökeskukseen 1 350.

Tapahtumatarkastusten painopisteenä oli Silakkamarkkinat, koska edellisvuonna markkinoilla havaittiin tuotteiden alkuperän väärentämistä. Silakkamarkkinoille tehtiin tarkastuksia ja siellä otettiin kattavasti näytteitä. Toimenpiteet olivat laajasti esillä julkisuudessa.

Ruokamyrkytykset

Noin 350 epäiltyä ruokamyrkytysepisodia tutkittiin

Kertomusvuonna ympäristöterveysyksikkö kehitti edelleen ruokamyrkytysten selvitystä ja otti käyttöön uusia ohjeita. Epäiltyjä ruokamyrkytysepisodeja selvitettiin yhteensä 353, joista suurin osa oli yksittäisiä ruokamyrkytyspäilyjä. Lisäystä edelliseen vuoteen oli 23 prosenttia. Epidemioita todettiin 11 kappaletta.

Botuliini aiheutti yhden ihmisen kuolemaan johtaneen ruokamyrkytyksen

Vuonna 2011 havaittujen epidemioiden aiheuttajat poikkesivat edellisistä vuosista merkittävästi. Valtakunnallisesti merkittävimmän epidemian välittäjäelintarvike oli italialaiset oliivit, joissa todettiin botuliinitoksiini. Botuliini aiheutti yhden ihmisen kuoleman. Havainto aiheutti laajoja toimenpiteitä Suomessa ja EU-alueella.

Viisitoista henkilöä sairastui salmonellaan ruokailtuaan helsinkiläisessä lounasravintolassa. Salmonellan välittäjäelintarvikkeesta ei saatu varmuutta. Mausteissa olleet ruokamyrkytysbakteerit aiheuttivat kaksi epidemiaa. Toinen tapaus johti mausteiden takaisinvetoon ja ilmoitukseen elintarvikkeita koskevassa hälytysjärjestelmässä EU-alueella. Havainnon seurauksena käynnistetään mausteiden hygieeniseen laatuun liittyvä kaksivuotinen projekti. Norovirus aiheutti vain yhden epidemian.

Talousvesi

Talousvesi laadultaan hyvää

Ympäristökeskus valvoi Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) vesihuollon Helsingin alueelle toimittaman talousveden laatua sosiaali- ja terveysministeriön talousvesiasetuksen mukaisesti. Määritykset koskevat sekä mikrobiologisia että kemiallisia laatuvaatimuksia ja -suosituksia.

Ympäristökeskuksen suunnitelman mukaisesti MetropoliLab Oy otti talousvedestä 454 valvontanäytettä sekä lisäksi 13 uusintanäytettä. Toimitettu talousvesi täytti hyvälle talousvedelle asetetut laatuvaatimukset.

Hygienihuoneistot

Uusista liikkeistä 48 ilmoitusta

Uusista kampaamoista, partureista ja kauneushoitoloista sekä solarium-, tatuointi- ja lävistysliikkeistä on tehtävä terveydensuojelulain mukaan ilmoitus terveystarkastajalle. Ilmoituksia käsiteltiin 48 kappaletta.

Yksityistä terveydenhuoltoa harjoittavien toiminnanharjoittajien uudet tilat tarkastettiin (39 tarkastusta).

Tupakkalain valvonta

Uusia tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupia käsiteltiin 211 kappaletta

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupia käsiteltiin 211 kappaletta. Suunnitelmallisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 58, kohteina vähittäismyyntipaikat ja koulujen ulkoalueet sekä kohteet, joihin on rakennettu erillinen tupakointitila. Lisäksi tarkastuksia tehtiin asiakasvalitusten perusteella.

Tupakkavalvonnan keskeiset tehtävät liittyivät tupakan myynnin, tupakointikieltojen- ja rajoitusten sekä tupakan mainonnan valvontaan. Helsingissä tupakkatuotteiden vähittäismyyntiluvan haltijoita on 1224.

Lääkelain mukaisia nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupahakemuksia käsiteltiin 86 kpl.

Ulkoilmatapahtumien katsomot savuttomiksi alueiksi

Kaupungissa järjestettävien ulkoilmakonserttien ja -tapahtumien katsomot olivat lainsäädäntömuutoksesta johtuen ensimmäistä kesää savuttomia. Ympäristökeskus julkaisi aiheesta esitteen jaettavaksi järjestäjille ja kaupunkilaisille sekä osallistui tapahtuman järjestäjien kanssa savuttomien alueiden suunnitteluun. Ympäristökeskuksella oli edustus savuttomuutta edistävässä Savuton Helsinki -työryhmässä.

Eläinten hyvinvointi ja terveys

Eläinlääkintähuolto

Edellisvuosien tapaan kaupunki osti lain edellyttämät eläinlääkintäpalvelut Yliopistolliselta eläinsairaualta. Eläinsairaalassa hoidettiin 11 366 helsinkiläistä potilasta. 40 % potilaista oli päivystystapauksia.

Löytöeläimet

Lähes 1000 löytöeläintä sai hoitoa

Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien yhteisessä löytöeläintalossa Viikissä hoidettiin 998 helsinkiläistä irrallaan tavattua tai huostaan otettua eläintä. Helsingin eläinsuojeluyhdistys (HESY) antoi uudelleensijoitusta tarvitseville eläimille jatkohoitoa sekä huolehti eläintenkuljetuksista.

Eläinsuojelutarkastukset

Yksityiset ihmiset ilmoittivat eläinten huonosta hoidosta

Eläinsuojelutarkastuksia tehtiin 349. Suurin osa niistä (85 %) perustui ilmoituksiin, joita yksityiset ihmiset olivat tehneet eläinsuojelueläinlääkärille havaittuaan epäkohtia eläimen hoidossa ja pidossa. Tarkastetuista eläimistä 44 % oli koiria, 30 % kissoja ja 26 % muita lemmikkieläimiä.

Lisäksi tarkastettiin eläinkaupat, tallit ja navetat sekä eläintapahtumat, -näyttelyt, -kilpailut ja muut kaupallisen eläintenpidon kohteet. Eläinkaupoissa havaitut puutteet koskivat pääasiassa eläinten liian ahtaita tiloja. Tallien tarkastuksissa havaitut puutteet koskivat tallirakenteiden ja ulkoilutarhojen aitojen kuntoa. Eläintapahtumissa ei havaittu vakavia epäkohtia.

Eläinten hylkääminen lisäsi kiireellisiä toimenpiteitä

Epäilyyn perustuvissa tarkastuksissa 62 %:ssa jouduttiin käyttämään eläinsuojelulain mukaisia määräyksiä, kieltoja, kiiretoimenpiteitä tai muita toimenpiteitä. Tilapäisten tai pysyvien huostaanottojen osuus (67 %) kaikista toimenpiteistä oli edellisten vuosien tapaan korkea. Etenkin hylkäämisten suuri määrä lisäsi kiireellisiä toimenpiteitä. Yleisimpiä syitä määräyksien antamiseen olivat puutteet eläinten perushoidossa. Yhteistyö sosiaaliviranomaisten ja poliisin kanssa jatkui tiiviinä.

Eläintaudit

Raivotautia ei todettu

Raivotautiepäilyjä selvitettiin yhteistyössä läänineläinlääkäreiden ja epidemiologisen yksikön kanssa. Yleisimmin selvitykset aloitettiin ulkomailta tuodun aggressiivisen koiran purtua ihmistä. Raivotautia ei todettu.

Eläintautilain mukaisista toimenpiteistä ja menettelytavoista neuvoteltiin kaupungin epidemiologisen yksikön, läänineläinlääkäreiden sekä Eviran kanssa.

Eläinten vienti ja tuonti

Ympäristökeskuksen eläinlääkärit tekivät yhteensä 37 eläinten vientitarkastusta, joissa kirjoitettiin vientitodistukset yhteensä 169 eläimelle.

Tuontiepäselvyyksiin liittyen tehtiin 39 tarkastusta. Eläimen palauttamisesta lähtömaahan tai lopettamisesta tehtiin 23 päätöstä. Suurin osa päätökseen johtaneista tapauksista koski Virosta tuotuja koiria, joilla ei ollut raivotautirokotusta.

Ilma ja ilmasto

Laitosten ilmansuojelu

Laitoksista ilmaan tulevien päästöjen raja-arvot perustuvat parhaaseen käytettävissä olevaan tekniikkaan. Muut laitoksia koskevat ympäristönsuojeluvaatimukset perustuvat parhaisiin käytäntöihin. Laitosten olemassa olevat luvat päivitetään muuttuneita olosuhteita vastaaviksi tulevina vuosina.

Pienet alle 50 megawatin polttolaitokset ovat rekisteröintivelvollisia. Niiltä on poistunut velvollisuus hakea ympäristölupaa ja ne kuuluvat normiohjauksen piiriin. Aiemmin luvan saaneet pienet polttolaitokset siirtyvät luvanvaraisesta toiminnasta rekisteröintimenettelyn piiriin vuoteen 2018 mennessä.

Savuhaitat

Ilmansuojelussa valvontatoiminta keskittyi pieniin paikallisiin päästölähteisiin, kun selvitettiin haisevien yhdisteiden lähteitä. Myös asuinkiinteistöjen lämmityksestä aiheutuviin savuhaittoihin jouduttiin puuttumaan.

Vähäpäästoiset ajoneuvot

Vähäpäästoiset autot saavat alennusta pysäköintimaksuista

Huhtikuussa 2011 otettiin käyttöön pysäköintietuus vähäpäästöisille ajoneuvoille. Etuuden ansiosta vähäpäästoiset ajoneuvot saavat 50 %:n alennuksen pysäköintimaksuista. Kaupunginhallitus tarkisti aiemmin hyväksymiään (31.5.2010) vähäpäästöisten ajoneuvojen kriteereitä 9.5.2011 siten, että pysäköintietuus myönnetään myös sähkökäyttöisille mopoautoille.

Kaupunki selvittää sähkö- ja kaasujakeluverkostojen laajentamista. Helsinki on mukana Tekes:n rahoittamaan EVE-ohjelmaan sisältyvässä Pääkaupunkiseudun sähköisen liikenteen testiympäristöhankkeessa. Kaupunki hankkii omaan kalustoonsa vain vähäpäästöisiä ajoneuvoja. Taksia tai yhteiskäyttöautoa tilattaessa kaupungin työntekijöitä kehoitetaan pyytämään vähäpäästöinen ajoneuvo. Vähäpäästöisistä ajoneuvoista laadittiin esite suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Katupölyn torjunta

Katupölyaikaan huhtikuussa ympäristökeskus antoi Helsingin kaupungin rakennusvirastolle kaksi katujen kastelupyynnöitä. Hengitettävien hiukkasten raja-arvon noudattaminen on yhteinen sitova toiminnallinen tavoite rakennusviraston kanssa.

Ympäristökeskus julkaisi Katupölyn päästöt ja torjunta -hankkeen (KAPU) englanninkielisen yhteenvetoraportin. Hankkeessa tutkittiin vuosien 2006–2010 aikana suomalaisten kaupunkien katupölypitoisuuksia ja pölyntorjuntatoimien vaikutusta.

Ympäristökeskus osallistui myös NASTA-tutkimusohjelmaan, jossa selvitetään vuosina 2011–2013 nastarenkaiden käytön vähentymisen vaikutuksia mm. ilmanlaatuun, terveyteen ja liikenneturvallisuuteen.

Katupölyn torjunnan kehittämiseksi aloitettiin vuosiksi 2011–2014 EU LIFE+ -rahoituksen tuella REDUST -hanke (Best winter maintenance practices to reduce respirable street dust in urban areas – demonstration of best practices, strategy development and implementation). Ympäristökeskus toimii hankkeen koordinaattorina.

Katujen talvikunnossapidosta ja katupölyn torjunnasta laadittiin esite.

Ilmanlaadun varautumissuunnitelma

Pääkaupunkiseudun kaupungeilla on yhteinen varautumissuunnitelma ilmanlaadun äkilliseen heikkenemiseen. Suunnitelman lisäksi tehdään 31.5.2012 mennessä pääkaupunkiseudun liikenteen hallintasuunnitelma, jonka laatiminen aloitettiin vuonna 2011.

Typidioksidi

Typidioksidin raja-arvo ylittyy edelleen Helsingin keskustassa

Ympäristökeskus valmisteli kaupunginhallitukseen (Khs 9.5.2011) Helsingin ilmansuojelun toimintaohjelman seurantakatsauksen. Kaupunginhallitus toimitti katsauksen ympäristöministeriöön ja Uudenmaan ELY-keskukseen, ja ministeriö toimitti seurannan edelleen EU-komissiolle.

Kaupunginhallitus päätti 23.5.2011 toimittaa ympäristöministeriölle hakemuksen, joka koskee määräajan pidennystä typidioksidin raja-arvon saavuttamiseksi. Typidioksidin raja-arvo tuli saavuttaa vuoteen 2010 mennessä, mutta se ylittyy edelleen Helsingin keskustassa. Hakemus lähetettiin tiedoksi myös Uudenmaan ELY-keskukselle.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen

Kaupunginjohtajat ja Sitra perustivat ilmastoverkoston

Kuuden suuren kaupungin kaupunginjohtajat ja Sitra perustivat kaupunginjohtajien ilmastoverkoston keväällä 2011. Verkostoon kuuluvat Helsingin, Espoon, Tampereen, Vantaan, Turun ja Oulun kaupunginjohtajat. Ympäristökeskus osallistuu verkoston valmisteluryhmän työskentelyyn ja sen vastuulla on asukkaiden ilmastotokejen edistäminen, ekotukitoiminta ja ilmastovaikutusten arviointi talousarviota laadittaessa.

Ympäristökeskus koordinoi EU-projekti BaltCICAn Helsingin kaupunkia koskevaa osahanketta. Koko hankkeen tavoitteena on arvioida ilmastonmuutoksen vaikutuksia alueelliseen kehitykseen. Tavoitteena on myös testata ja toimeenpanna konkreettisia ilmastonmuutoksen sopeutumistoimia yhteistyössä alueellisten organisaatioiden ja kuntien kanssa. Helsingin osahankkeen tavoitteena on arvioida kaupungin olemassa olevien ohjelmien ja strategioiden päivitystarvetta ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta sekä antaa suosituksia tarvittavista jatkotoimista.

Energiatehokas Helsinki – opastusta internetissä

Ympäristökeskus osallistui yhdessä HKR:n kanssa Tukholman kaupungin koordinoimaan Combat-projektiin. Siinä mm. toteutettiin Energiatehokas Helsinki -internetsivusto asukkaille, pilotoitiin henkilökohtaista asukasneuvontaa, laadittiin opas kaupunkien kestävän energian suunnitelman laadintaan ja järjestettiin tapahtumia kaupunkilaisille (yhdessä Ilmastoinfon kanssa Energiatehdas ja Helsinki-päivän energiakahvit Espalla).

Helsingin tavoitteena on edistää vastuullista ilmastopoliittikkaa vahvistamalla kumppanuuksia. Ilmastokumppanuusverkoston perustamista varten teetettiin haastatteluihin perustunut selvitys ja järjestettiin työpaja elinkeinoelämän edustajille.

Ympäristökeskus osallistui Helsingin parhaat energiatehokkuuskäytännöt (PEK) -selvityksen laatimiseen. Kaupunginjohtajan vuoden 2011 alussa perustama työryhmä kartoitti parhaita ja taloudellisimpia energiatehokkuustoimia ja teki muun muassa ulkomaisten esimerkkien pohjalta ehdotuksia Helsingin toimiksi.

Tavoitteeksi hiilineutraali ympäristökeskus

Ympäristökeskuksen oma Hiilineutraali ympäristökeskus 2015 -ohjelma hyväksyttiin ja sen toteutus aloitettiin. Kyseessä on kunnianhimoinen ja konkreettinen 36 kohdan toimenpideohjelma, jossa tavoitellaan energiatehokkaita käytäntöjä, ympäristömyötäistä liikkumista, kestäviä hankintoja sekä ympäristövastuullisuutta.

Ympäristökeskus oli mukana toteuttamassa Tiederatikka-tapahtumaa, Energiansäästöviikkoa ja Hanasaassa järjestettyä Ilmastoinvestointien rahoitus ja kuntatalous -seminaaria.

Liikenteen ympäristövaikutukset

Ympäristökeskuksen Viikkiin muuton vuoksi laadittiin uusi liikkumissuunnitelma ja tehtiin henkilöstölle liikkumiskysely.

Ilmastoinfo

Ilmastoinfon ensimmäinen toimintavuosi oli vauhdikas

Vuosi 2011 oli Ilmastoinfon ensimmäinen varsinainen toimintavuosi. Ilmastoinfo auttaa kaupunkilaisia ja pk-yrityksiä pienentämään hiilijalanjälkeään sekä neuvomalla että järjestämällä tapahtumia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Ilmastoinfon henkilökunta kasvoi, kun tammikuussa työnsä aloittivat tiedottaja, yritysneuvoja sekä toinen asukasneuvoja edellisvuonna aloittaneiden projektijohtajan ja asukasneuvojan lisäksi. Ilmastoinfon tilat Sanomatalossa saatiin käyttöön huhtikuussa. Samassa tilassa avasi ovensa myös Kierrätyskeskuksen Designkauppa.

Ilmastoinfon internet-sivustoa uudistettiin ja Facebook-sivu sai noin 350 uutta tykkääjää. Uutiskirjeen tilasi lähes 200 kiinnostunutta, ja he saivat kirjeen 6 kertaa vuoden aikana.

Energiatehtaalla tuotettiin positiivista energiaa tanssien ja pyöräillen

Ilmastoinfo järjesti yhteistyötahojensa kanssa Energiatehdas-tapahtuman Kaapelitehtaalla 26.3. Tapahtumaan osallistui noin 1 500 henkilöä. Lähinnä lapsiperheille suunnattua ohjelmaa oli päivällä, ilta huipentui Earth Hour -hetkeen, tuliesitykseen ja dj-musiikkiin. Tapahtumassa esittäytyivät Ilmastoinfon taustatahot toiminnallisista pisteistä, paikalla oli mm. erilaisia kuljetuspyöriä kokeiltavaksi.

Yhteistyössä valtioneuvoston kanslian kanssa järjestetyssä Ilmasto pelissä -tapahtumassa ministerit ja muut päättäjät pelasivat ilmastoaiheiseksi tuunattuja lautapelejä. Ilmasto pelissä -tilaisuudet järjestettiin myös Espoossa ja Vantaalla. Vuoden mittaan Ilmastoinfo järjesti Sanomatalon tilassa keskustelutilaisuuksia esimerkiksi pyöräilyyn, ruokaan sekä pientalojen lämmitykseen liittyen. Ilmastoinfo osallistui Oma koti -, Ratkaisun paikka - ja Ekotukimessuille, sekä useille kaupunkijuhlille, Tieteen päiville ja Nordic Climate Festivaliin.

Yhteistyössä Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen kanssa järjestettiin kierrätyskorutyöpaja sekä kierrätysvaatemuotinäytös. Elokuinen Ravintolapäivä sopi Ilmastoinfon syksyn ruoka-temaan. Päivän suosio yllätti kaikki, sillä ruoka loppui jo tunnissa.

Elämäsi ostoskori -näyttely oli esillä Kaupunkisuunnitteluviraston näyttelytilassa Laiturilla 12.10.–10.12, jona aikana näyttelyssä kävi 5 700 ihmistä. Näyttelyssä havainnollistettiin eri elämänalueiden ilmastovaikutuksia kauppaympäristössä.

Luonto ja luonnoneläimet

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Biotooppikartoitus

Biotooppikartoitusta jatkettiin osana Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmaa 2008–2017. Vuonna 2009 käynnistyneen kolmivuotisen hankkeen tavoitteena on kartoittaa Helsingin luontotyypit.

Vuonna 2011 luontotyyppejä kartoitettiin maastotöinä pääasiassa Pitäjänmäen seudulla ja Helsingin itäosissa sekä Maununnevan–Hakuninmaan alueella. Maastokartoitukset keskittyivät jo aiemmin esikuvioituille alueille. Tulevia maastokartoituksia varten koottua esikuviointiaineistoa, joka kattaa noin 80 km² kaupungin pinta-alasta, täydennettiin lähinnä Helsingin itäosissa muokkaamalla kaupungin muuta tietoaineistoa.

Kartoituksen tuloksia voidaan hyödyntää kaavoituksessa sekä luonnonhoidon ja luonnonsuojelun suunnittelussa.

METSO-inventointi

Ympäristöministeriö myönsi vuonna 2010 Helsingin kaupungille rahoitusta Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman eli METSO-ohjelman mukaiseen metsien luontoinventointiin.

METSO-ohjelman luonnontieteelliset kriteerit täyttäviä kohteita löydettiin kaikkiaan noin 1150 hehtaaria. Löytyneistä kohteista suurin osa on runsaslahopuustoisia kangasmetsiä (598 ha), kalliometsiä (354 ha) ja lehtoja (152 ha). Muiden METSO-luontotyyppien yhteenlaskettu pinta-ala on vain 45 hehtaaria.

Löytyneistä kohteista arvokkaimmat ovat yhtenäisiä kokonaisuuksia, jotka ylläpitävät monimuotoisuutta hyvin. Ne toimivat myös lähdealueina, joista lajit leviävät pienialaisemmille kohteille. Inventoinnin tulokset tullaan siirtämään Helsingin kaupungin luontotietojärjestelmään.

Luonnonsuojelualueet

Ympäristölautakunta teki vuonna 2011 rauhoitusesityksen Vantaanjoentörmän luonnonsuojelun alueen perustamisesta sekä hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistamisesta.

Maununnevan luonnonsuojelun alueen laajennusta valmisteltiin mm. inventoimalla suunniteltujen liitosalueiden kasvillisuus. Stansvikin lehto- ja kaivosalueelle laadittiin uusi hoito- ja käyttösuunnitelma.

Vanhankaupunginlahti

Vanhankaupunginlahden lintuveden linnuston seuranta jatkettiin. Linnustoseuranta koordinoi ympäristökeskus ja lahden hoitotoista vastaa rakennusvirasto.

Linnustoseurannan perusteella alueen hoitoa – kuten ruovikon niittoa ja pienpetopyyntiä – tulee jatkaa intensiivisesti.

Vuosaari

Ympäristökeskus koordinoi Vuosaaren satamahankkeen linnustoseuranta, joka on ollut mittavin koko Suomessa. Vuosi 2011 oli kymmenen vuotta kestäneen seurannan viimeinen.

Vedet

Helsingin merialue ja jätevedet

Kesä 2011 oli Helsingin ulko- ja sisäsaaristossa levämäärältään pääosin tavanomainen. Helsingin merialueilla esiintyi vain satunnaisesti sinilevien muodostamia pintaesiintymiä, vaikka rannoille kerääntyikin ajoittain sinilevää. Heinäkuussa levämäärät olivat pitkän ajan keskiarvoja suuremmat.

Jätevesien purkualueiden pitoisuudet eivät eronneet vertailualueen pitoisuuksista

Merkittävin vesistö tutkimushanke oli Helsingin ja Espoon kaupunkien jätevesien vesistövaikutusten yhteistarkkailu, jossa seurattiin jätevesien aiheuttaman kuormituksen vaikutuksia vesistöön.

Jätevesien purkualueiden keskimääräiset kokonaisfosfori- ja typpipitoisuudet eivät eronneet vertailualueena toimineen Länsi-Tontun kokonaismäärästä. Pintakerroksen kokonaisfosforipitoisuudet kehittyivät pitkän ajan keskiarvojen mukaisesti lukuun ottamatta loppukesällä havaittua kokonaisfosforipiikkiä. Pintaveden lämpötila oli myös loppukesästä poikkeuksellisen korkea sekä sisä- että ulkosaaristossa.

Töölönlahden veden laatu hyvä

Töölönlahden perinteinen kuutamointi järjestettiin elokuussa. Tapahtuman yhteydessä ympäristökeskus julkisti lahden veden hygieenisen laadun olevan hyvä. Saadut tulokset ylittävät EU:n uimarannoille asettamat hygieniatavoitteet. Lahden rehevyyttä ylläpitää kuitenkin voimakas sisäinen ravinnekuormitus.

Varsinaiseksi uimarannaksi Töölönlahdesta ei ole, koska monien metrien paksuisessa sedimenttikerroksessa on ympäristölle haitallisia aineita sekä romua.

Itämerihaaste

Turun ja Helsingin kaupungit tekivät kaupunginjohtajien aloitteesta kesäkuussa 2007 sitoumuksen Itämeren tilan parantamiseksi. Itämerihaasteessa kaupungit pyrkivät vähentämään omien toimintojen aiheuttamaa vesistökuormitusta sekä haastamaan muita tahoja mukaan suojelutyöhön.

Kaupungin toimenpiteet esitelty nettipohjaisessa toimenpidepankissa

Ympäristökeskus koordinoi sekä Helsingin kaupungin oman toimenpideohjelman että muiden haasteen vastaanottaneiden tahojen toimenpideohjelmien toteutusta ja seuranta. Ohjelmaa toimeenpanee kaupungissa yksitoista eri hallintokuntaa, uusimpana Korkeasaaren eläintarha ja opetusvirasto. Syksyllä järjestetyssä seminaarissa hallintokunnat esittelivät toimenpiteitään. Vuoden aikana avattiin nettipohjainen toimenpidepankki, jossa yksittäiset toimenpiteet on esitelty (www.itamerihaaste.net).

Kaupungin rahoittama Itämeren suojelun ekonomian professuuri täytettiin vuoden alussa.

Itämerihaasteen verkosto kasvanut yli 180 toimijaan

Vuoden lopussa Itämerihaasteen on ottanut vastaan 183 organisaatiota. Haasteen vastaanottajille tarjottiin toimintavuoden aikana mahdollisuus verkostoitua erilaisissa seminaareissa ja tapaamisissa. Syksyllä järjestettiin esimerkiksi kansallinen hajakuormitusseminaari Turussa.

Itämerihaaste oli myös näkyvästi esillä Kotkan meripäivien Itämerikylässä. EU-rahoitteinen Cities for a Healthier Sea -hanke lisäsi huomattavasti kansainvälistä yhteistyötä Virossa ja Latviassa.

Purot

Ympäristökeskus seuraa 27 Helsingin puron veden laatua ottamalla puroista säännöllisesti vesinäytteitä. Erityisseurannassa on Longinoja.

Longinoja

Keväällä 2010 aloitettiin Longinojan valuma-alueen tehostettu seuranta, jota jatketaan vuoden 2012 alkuun asti. Longinoja saa alkunsa Suurmetsästä ja Tattarisuolta ja virtaa Malmin ja Savelan kautta Vantaanjokeen. Puron valuma-alueella on teollisuutta, asutusalueita, peltoja ja puistoja.

Longinojaa seurattiin ottamalla vesinäytteitä. Lisäksi käytettiin jatkuvatoimista mittalaitetta, joka mittasi puroveden lämpötilaa, happipitoisuutta, happamuutta, sameutta ja sähkönjohtavuutta.

Longinojalle on suunniteltu mittavia kunnostustoimia, joita alettiin toteuttaa loppuvuodesta. Tutkimuksen tarkoituksena oli perustiedon kartoittamisen lisäksi seurata kunnostustoimien vaikutusta puron veden laatuun ja ravinnekuormitukseen. Vuonna 2011 purosta tutkittiin lisäksi piileväkoostumusta ja sedimentin haitta-ainepitoisuuksia.

Vesiensuojelu

Lupalausunnot vesilain mukaisista hankkeista

Vesiensuojelulausuntoja annettiin pääasiassa vesilain mukaisista merialueen ruoppaus- ja täyttö-hakemuksista ja massojen mereen läjittämisestä. Lisäksi lausuntoja annettiin merenalaisten vesijohtojen ja viemäreiden sekä siltojen rakentamisesta ja jätevesien johtamisesta. Vesilain mukaisista hankkeista annettiin lausuntoja yhteensä 28 kpl.

Keskeisimmät yksittäiset lausunnot koskivat Jätkäsaaren ja Kalasataman rakentamishankkeisiin liittyviä ruoppauksia, täyttöjä ja jätemateriaalin hyödyntämistä täytöissä.

Mattolaiturien vesiensuojelun kehittäminen

Ympäristökeskus tarkasti kaikki Helsingissä toimivat kunnalliset matonpesupaikat ja teki kaupunginhallitukselle ehdotukset mattolaiturien ympäristön- ja vesiensuojelun kehittämiseksi.

Tulvariskien hallinnan edistäminen

Ympäristökeskus antoi lausuntonsa Uudenmaan ELY-keskuksen esityksestä merkittäviksi meri-vesitulvariskialueiksi ja osallistui kaupungin tulvastrategiatyöryhmän työskentelyyn. Lisäksi ympäristökeskus antoi lausuntonsa ja osallistui Helsingin merkittävien hulevesitulvariskialueiden määrittelyyn.

Hulevesien hallintaa yhteistyössä

Ympäristökeskus jatkoi hulevesien laadun selvittämistä ottamalla näytteitä hulevesien purkuputkista eri puolilla kaupunkia. Eri hallintokunnille järjestettiin rakennustyömaiden hulevesien käsittelyä koskeva yhteistyökokous. Espoon hulevesiohjelmasta annettiin lausunto ja Helsingin hulevesistrategiaa esiteltiin Espoossa. Ympäristökeskus on lisäksi mukana hulevesistrategian pilottihankkeen seurannassa sekä hulevesistrategian seurantaryhmässä.

Lumenkaadon ympäristövaikutukset

Kolmelta maalla sijaitsevalta lumen vastaanotto paikalta tutkittiin sulamisveden laatua, vastaanotto-paikan maaperän haitta-ainepitoisuuksia ja roskaantumista. Tulosten perusteella tullaan arviomaan lumenlajitystoiminnan vaikutuksia meriympäristössä.

Uimarantavedet

Uimavesiprofiilit

Vuoden 2011 alussa julkaistiin EU-säädösten edellyttämät uimavesiprofiilit Helsingin suurille yleisille uimarannoille. Helsingin uimarannoista 13 on suuria yleisiä uimarantoja eli rantoja, joilla arvioidaan käyvän vähintään 100 uimaria päivässä (uimakauden 15.6.–31.8. aikana).

Uimavesiprofiileihin on koottu kunkin uimarannan erityispiirteet sekä veden laatuun vaikuttavat riskitekijät. Ympäristökeskus laati profiilit yhteistyössä liikuntaviraston kanssa.

Uimarantaveden laatu oli jälleen hyvä

Ympäristökeskus valvoi 28 yleisen uimarannan veden laatua. Näistä 27 rantaa ylläpiti liikuntavirasto ja yhtä Helsingin seurakuntayhtymä.

Helsingin uimarantojen veden mikrobiologinen laatu oli pääasiassa hyvä, kuten edellisvuonnakin. Uimarantavesinäytteitä otettiin yhteensä 147.

Sinilevien määrä pysyi suurimman osan uimakaudesta normaalikesän tasolla. Heinä-elokuussa sinileviä esiintyi hetkellisesti muutamilla uimarannoilla runsaitakin määriä. Sellaisia sinilevien massaesiintymiä, jotka olisivat vaatineet toimenpiteitä, ei kuitenkaan uimarannoilla havaittu.

Uimavedet luokiteltiin

Suurten yleisten rantojen uimavedet luokiteltiin ensimmäistä kertaa uuden uimavesidirektiivin mukaisesti laatuluokkiin. Luokitus tehtiin uimakausien 2008–2011 tutkimustulosten perusteella. Uimarantavesistä suurin osa sijoittui erinomaiseen luokkaan (10), kaksi sijoittui hyvään luokkaan ja yksi tyydyttävään luokkaan. Huonoon luokkaan ei sijoittunut yksikään rannoista.

Ympäristökeskus julkaisi 2011 yleisten uimarantojen hygieniaa, uimavesiluokitusta ja kuluttajaturvallisuutta koskevan yhteenvedon. Helsingin suurten yleisten uimarantojen hygienia ja siisteys olivat hyviä. Uinninvalvonta oli järjestetty 15 uimarannalla.

Uima-allasvedet

Uima-allasvesien laatu todettiin hyväksi

Ympäristökeskus valvoi säännöllisesti 12 uimahallin, kahden maauimalan ja 40 muun yleisen allastilan, kuten hotellien, koulujen ja kuntoutuslaitosten, uimaveden laatua. Allasvesinäytteitä otettiin yhteensä 1010 kappaletta.

Uimaveden mikrobiologinen, fysikaalinen ja kemiallinen laatu oli yleisesti ottaen hyvä. Uima-allastilojen toimintaa valvottiin myös tekemällä kohteisiin yhteensä 32 tarkastusta.

Melu

Meluntorjunnan suunnitelmat ja meluselvitykset

Helsingin hiljaisista alueista tietokanta ympäristökeskuksen internet-sivuille

Helsingin meluntorjunnan toimenpidesuunnitelman 2008 toteuttamista jatkettiin ja siitä laadittiin seurantakatsaus.

Helsingin kaupungin meluselvitykseen 2007 liittyi asukaskysely hiljaisista alueista. Asukaskyselyn aineistosta valmistui raportti vuonna 2010. Raportin pohjalta ympäristökeskuksen internet-sivuille toteutettiin Helsingin hiljaisten alueiden tietokanta.

Ympäristökeskus valmisteli selvitystä ympäristömelun terveysvaikutuksista yhdessä Suomen ympäristökeskuksen, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Helsingin yliopiston tutkijoiden kanssa.

Ympäristömeludirektiivin mukaisen toisen meluselvityksen laatiminen jatkui Helsingin, Espoon ja Vantaan ympäristökeskusten, Kauniaisten kaupungin ja Liikenneviraston yhteistyönä.

Ympäristökeskus osallistui Uudenmaan ELY -keskuksen ja Helsingin virastojen yhteiseen melutyöryhmään. Melutyöryhmä järjesti syksyllä meluasioden seminaarin.

Alueidenkäytön ympäristövaikutukset

Ympäristökeskus osallistui asiantuntijana useisiin kaavoitusryhmiin ja ympäristötoimi antoi 95 alueiden käyttöön liittyvää lausuntoa.

Ympäristökeskus osallistui myös kaupungin ja Uudenmaan ELY -keskuksen kuukausikokouksiin, joissa käsitellään ympäristön kannalta merkittävimmät kaavat.

Meluilmoitukset

Ympäristökeskus käsitteli vuonna 2011 yhteensä 204 ympäristönsuojelulain 60 §:n mukaista ilmoitusta eli ns. meluilmoitusta. Ilmoituksia tuli 38 kpl vähemmän kuin edellisenä vuonna. Ilmoituksista noin 2/3 koski rakentamista ja loput tapahtumia. Ilmoituksista 80 % pystyttiin käsittelemään alle 36 päivässä.

Rakentaminen

Häiritsevä melu yöaikaan oli valvonnan suurin haaste

Rakennustyökohteista valvonnan kannalta haasteellisia olivat sellaiset erityisen häiritsevää melua aiheuttavat työt, joita tehtiin asuinrakennusten läheisyydessä pakottavista syistä yöaikaan (22–7). Esimerkiksi asfaltin ja betonirakenteiden purkuun käytetään hydraulista iskuvasaraa, jonka aiheuttama melutaso (LAeq) on tyypillisesti 90–100 dB kymmenen metrin päässä laitteesta. Melu on lisäksi iskumaista, mikä lisää sen häiritsevyyttä.

Tällaisissa tapauksissa meluhaittaa torjuttiin erityisesti tiedottamalla naapureille etukäteen yötyön tarkasta ajankohdasta, käyttämällä äänivaimennettua iskuvasaraa (City Ram-mer -mallit), joka on 6–10 dB tavanomaista iskuvasaraa hiljaisempi, ja jaksottamalla pitkäkestoisia yötöitä. Jaksotus tehtiin esimerkiksi siten, että meluhaittaa aiheuttavia töitä tehtiin kahtena yönä peräkkäin, jonka jälkeen pidettiin viikon tauko. Tarvittaessa ympäristökeskus määräsi toiminnanharjoittajaa ryhtymään edellä mainittuihin meluntorjuntatoimenpiteisiin.

Useita suuria louhintatöitä

Suuria valvontakohteita olivat esimerkiksi Kalasataman ja eduskunnan maanalaisten tilojen louhintatyömaat. Lisäksi Länsimetron louhintatyöt käynnistyivät useissa eri työkohteissa metroreitin varrella sekä Helsingissä että Espoossa. Myös Jätkäsaaren rakentaminen alkoi vauhdilla.

Tapahtumat

Kyläsaaren ja Suvilahden konsertit herättivät keskustelua

Vuonna 2011 oli edellisvuoden tapaan runsaasti tapahtumia. Kyläsaarella järjestettiin jo toisena vuotena ulkoilmakonsertti. Suvilahden alueella tapahtumien määrä kasvoi ja se alkoi vakiinnuttaa asemaansa tapahtuma-alueena. Suvilahden ympäristön asukkaat pitivät Flow Festivalin poikkeuksellisia tapahtumia-aikoja hyvin häiritsevinä. Toisaalta Kyläsaaren konserttiin liittyvä sosiaalisessa mediassa annettu palaute oli kiittävä ja hyvin runsasta. Pienimuotoisia ulkoilmatapahtumia oli Narinkkatorilla ja Lasipalatsin aukiolla lähes jokaisena kesäviikonloppuna.

Myöhäiseen iltaan kestäneiden lähellä asuinrakennuksia järjestettyjen konserttien meluhaittoja vähennettiin yhteistyössä järjestäjien kanssa. Tarvittaessa rajoitettiin äänitasoja ja konserttien päättymisaikaa. Konserttien melua valvottiin mittauksin. Asetetuissa melutasoissa pysyttiin joitakin poikkeuksia lukuun

ottamatta. Asukkaiden konserttimelua koskevia yhteydenottoja tuli hajanaisesti niin suurista kuin pienistäkin tapahtumista.

Ravintolamelu

Ravintoloissa soitettavasta musiikista aiheutui meluhaittaa

Elintarvikehuoneistoista aiheutuvasta melusta tuli ympäristökeskukseen yhteydenottoja aikaisempien vuosien tapaan. Merkittävimpiä melun aiheuttajia olivat kantakaupungin alueella sijaitsevat pienet ja keskisuuret anniskeluravintolat, joissa soitetaan musiikkia. Vakavimmat meluhaitat aiheutuivat ravintoloista, joissa soitettiin elävää musiikkia.

Muita yhteydenottoja tuli elintarvikehuoneistojen ilmanvaihdon ja tavarakuljetusten aiheuttamasta melusta.

Tarkastuksia ja melumittauksia tehtiin 38 kappaletta

Elintarvikehuoneistoista asuinhuoneistoihin aiheutuvia melu ja -hajuhaittoja koskevia tarkastuksia ja mittauksia tehtiin 38 kappaletta. Noin kaksi kolmasosaa meluvalituksista koski ravintoloita ja loput muita elintarvikehuoneistoja.

Meluhaittoja arvioitiin ympäristökeskuksen toteuttamin melumittauksin. Useimmissa mittauksissa melutasot ylittivät sosiaali- ja terveysministeriön antamat ohjearvot asuinhuoneistoissa sallittavalle melulle. Näissä tapauksissa ravintolan toimijaa tai taloyhtiötä kehoitettiin ryhtymään toimenpiteisiin meluhaitan poistamiseksi.

Pilaantunut maaperä, jätteet ja kemikaalit

Hakemukset, päätökset, lausunnot ja tarkastukset

Ympäristökeskus teki 20 maaperän puhdistamispäätöstä. Tarkastuksien avulla valvottiin päätösten noudattamista. Havaitut vähäiset puutteet olivat laiminlyöntejä, ja ne korjattiin välittömästi. Pilaantuneen maan tutkimus- tai puhdistustyömaille tehtiin yli 300 tarkastusta.

Maaperän kunnostushankkeet

Maaperää kunnostettiin 40 alueella

Pilaantunutta maaperää kunnostettiin yhteensä 40 alueella. Maaperää puhdistettiin asuinkäyttöön muuttuvissa kohteissa (11 kpl), päiväkotipihoilla (2 kpl), huoltoasema-, teollisuus- ja toimistokohteissa (19) sekä katu- tai puistoalueilla (8 kpl).

Kalasadama, Jätkäsaari ja Sörnäinen merkittävimpiä kunnostuskohteita

Merkittävimpiä kunnostuskohteita olivat Kalasataman maankäytön muutosalue sekä satamakäytöstä vapautuneet Jätkäsaaren ja Sörnäisten alueet. Myös Töölönlahden alueen eteläosan maaperän kunnostus alkoi osana radanvarren uudisrakennushankkeita.

Öljysatamakäytöstä poistuneet eri öljy-yhtiöiden käytössä olleet alueet Laajasalossa on lähes kokonaan kunnostettu. Suuria kunnostuksia tehtiin myös muilla yksityisillä kiinteistöillä, joita aikaisempi teollinen toiminta on pilannut.

Maamassojen hyödyntäminen

280 000 tonnia pilaantunutta maata siirrettiin käsittelyyn tai loppusijoitukseen

Pilaantuneita maita poistettiin noin 280 000 tonnia. Maaperää puhdistettiin yleensä kaivamalla likaiset maat muualle asianmukaisesti käsiteltäväksi.

Uusimmissa kunnostusratkaisuissa maaperää puhdistetaan kaivamisen sijaan yhä enemmän esimerkiksi eristämällä pilaantuneita maita 0,5–1 metrin paksuisen eristekerroksen tai -rakenteen alle sekä ohjaamalla maaperästä haihtuvia kaasumaisia haitta-aineita putkirakenteissa puhdistukseen.

Pilaantuneiden massojen hyötykäyttö maanrakennuskohteissa, varsinkin kaivupaikkansa läheisyydessä, on lisääntynyt. Kaivettuja maita käytettiin hyväksi joko täytöissä rakennusalueilla, lähinnä puistojen maastomuotoiluissa, tai kaatopaikoilla.

Likaantuneen kohteen pilaantuneisuus ja puhdistustarve arvioidaan yleensä vuonna 2007 annetun maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arviointia koskevan valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. Harkittaessa maaperän puhdistamistarvetta painottuvat riskien tunnistaminen ja riittävät riskienhallintatoimet haitta-ainepitoisuuksien vertailun sijaan.

Pilaantuneiden maiden välivarastointi

Helsingin kaupungin rakentamispalvelu Staran hallitsemista pilaantuneen maan käsittelyalueista toimintaa oli Kyläsaareen välivarastointialueella ja Vuosaaren välivarastokentällä. Kyläsaareessa käsiteltiin lähinnä Kalasataman ja Kyläsaaren työmaiden massoja noin 35 000 tonnia. Vuosaaren välivarastokentille kuljetettiin Vuosaaren alueelta kaivettuja maita noin 15 000 tonnia.

Kyläsaarenkatu 8 kuivatusaltilaiden ja Vuosaaren pilaantuneiden maa-ainesten loppusijoitusalueen toiminta oli lähes pysähdyksissä. Jätkäsaareen ja Kalasatamaan perustetuilla ja Laajasalon entisen öljysataman alueelle vuonna 2010 rakennetulla välivarastointialueilla käsiteltiin pilaantuneita maita ja ruoppausmassoja, rakennuspurkujätteitä ja louhetta läheisten suurten maankäyttömuutos- ja kunnostustöiden yhteydessä.

Rekisteri pilaantuneista maista

Rekisteriä pilaantuneista maista täydennetään edelleen

Ympäristökeskus on tallentanut ympäristöministeriön vuonna 2008 perustamaan maaperän tilan tietojärjestelmään tiedot 707 alueesta Helsingissä, joiden maaperä on kunnostettu tai sen arvioidaan olevan mahdollisesti pilaantunutta. Rekisteriä päivitetään edelleen, ja rekisteriin päätyneiden alueiden maanomistajille tiedotetaan rekisteriotteella.

Jätteet

Roskaantumista koskevia toimenpidepyyntöjä tuli ympäristökeskukseen yhteensä 122 kappaletta. Muutosta edellisvuoteen ei juuri ollut. Kaikki roskaantumista koskevat asukasilmoitukset pystyttiin ottamaan käsittelyyn alle tavoiteajan (14 vrk).

Roskaantumisen valvonnan kehittämiseksi järjestettiin kaksi sidosryhmätilaisuutta roskaantumisasioiden kanssa työskentelevien kaupungin eri hallintokuntien edustajien kanssa.

Ympäristökeskus teki kiinteistöjen jätehuoltoa koskevia toimenpidepyyntöjä 23 kpl. Määrä oli sama kuin edellisvuonna. Toimenpidepyynnöt koskivat pääosin joko ylitäysiä jäteastioita tai liian aikaista tyhjennystä. Myös vuonna 2011 runsasluminen talvi aiheutti suuria vaikeuksia jäteastioiden tyhjentämiselle, kun kiinteistöt laiminlöivät aurauksen.

Yritystoiminnan ja rakentamisen jätehuoltoa valvottiin

Yritystoiminnan ja rakentamisen jätehuoltoa valvottiin tarkastuksilla valvontasuunnitelman suuntaviivojen mukaisesti. Suunnitelmallisen valvonnan lukumääräisiin tarkastustavoitteisiin ei ylletty. Vuoden aikana kartoitettiin teollisuusalueet uusien säännöllistä valvontaa edellyttävien kohteiden löytämiseksi. Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelmaan vuodelle 2012 lisättiin aluekohtainen jako muiden kuin ympäristölupa-, rekisteröinti- ja ilmoitusvelvollisten toimintojen valvonnan tehostamiseksi.

Öljysäiliöistä tiedotusta

Ympäristökeskus jakoi useita tuhansia tiedotteita, jotka koskivat kiinteistöjen käytöstä poistettuja öljysäiliöitä. Tiedotteita lähetettiin sellaisille pientaloalueille, joissa kiinteistöt ovat pääosin yksityisomistuksessa. Hakemuksia käytöstä poistettujen öljysäiliöiden jättämiseksi maaperään käsiteltiin 32 kpl. Määrä on yli puolet suurempi kuin kahtena edellisenä vuonna. Lisäksi tiedotuskampanjan ansiosta ympäristökeskukseen tuli öljysäiliöasioissa lähes 140 yhteydenottoa, mikä on enemmän kuin kolmena edellisenä vuonna yhteensä.

Kemikaalit

Kemikaalitarkastusten tavoite ylitettiin

Vuoden 2011 kemikaalivalvontasuunnitelman mukaisesti ympäristökeskus tarkasti muun muassa markkinoilla olevien kemikaalien luokituksia, päällyksmerkintöjä, pakkauksia, käyttöturvallisuustiedotteita sekä kemikaalitietojen toimittamista kemikaalirekisteriin.

Kemikaalitarkastuksia tehtiin sekä kemikaaleja markkinoille saattavissa yrityksissä että vähittäismyyntikohteissa. Vuoden aikana tehtiin yhteensä 59 tarkastusta ja tarkastustavoite ylitettiin.

Tarkastuksiin olennaisena osana kuuluvalla jälkivalvonnalla varmistettiin havaittujen puutteiden ja virheiden korjaaminen lainsäädännön edellyttämälle tasolle.

Ympäristökeskus jatkoi aktiivisesti kemikaalivalvonnan kehittämistyötä. Päämääränä on edistää valvonnan yhdenmukaistamista lainsäädännön tulkintojen ja tarkastustoiminnan osalta.

Ympäristökeskuksen asiantuntijat avustivat pelastuslaitosta kemikaalionnettomuuksissa ja vaaratilanteissa.

Kuluttajaturvallisuus

Kuluttajaturvallisuustarkastuksissa ei todettu vakavia puutteita

Kuluttajaturvallisuustarkastuksia tehtiin 116 kappaletta. Valvontasuunnitelman mukaisesti tarkastettiin muun muassa rullalautailupaikkojen, uima-allastilojen, keskeisimpien leikkialueiden sekä kaikkien Helsingin uimarantojen turvallisuus. Tarkastuksissa havaitut turvallisuuspuutteet kehoitettiin korjattaviksi ja korjausta valvottiin uusintatarkastuksin. Tarkastetuissa kohteissa ei todettu erittäin vakavia turvallisuuspuutteita.

Ilmoituksia, jotka koskivat vaaraa aiheuttavia palveluita tai tavaroita, käsiteltiin 17 kappaletta. Ilmoituksista suurin osa saatiin palveluiden käyttäjiltä ja koski palveluissa tapahtuneita tapaturmia ja ”läheltä piti” -tilanteita.

Pallopelialueiden turvallisuus huomion kohteena

Vuoden aikana ympäristökeskus osallistui Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) koordinoimaan pallopelialueiden turvallisuusprojektiin, jonka johdosta Helsingin alueen jalkapallokenttien sekä koripalloilueiden turvallisuus tarkastettiin. Huomiota kiinnitettiin erityisesti pelialueiden maalien rakenteisiin.

Ympäristökeskuksessa laadittiin lausuntoja uusista lainsäädäntöehdotuksista ja valmistauduttiin kuluttajaturvallisuuslainsäädännön vuoden 2012 alussa voimaan tulleeseen muutokseen.

Ympäristöjohtaminen, -ohjelmat ja raportointi

Kaupungin ympäristöpolitiikka

Alkuvuonna 2011 viimeisteltiin apulaiskaupunginjohtaja Pekka Saurin johtaman ympäristöpolitiikan työryhmän ehdotus kaupungin uudeksi ympäristöpolitiikaksi. Tämän ohella tuotettiin ympäristöpolitiikan taustamateriaaliksi sen vaikutusten arviointi, sisältäen myös taloudellisten vaikutusten arvion. Työryhmän ehdotus taustamateriaaleineen jätettiin kaupunginjohtajalle maaliskuussa.

Kaupungin ympäristöraportti

Kaupungin hallintokuntien ympäristötyö tuottaa tulosta

Sekä kaupungin ympäristöraportti että kestävä kehityksen toimintaohjelman loppuraportti käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 28.9.2011. Kummatkin herättivät kohtalaisesti keskustelua, ja niistä tehtiin kaksi ponsiesitystä, joista toinen hyväksyttiin. Hyväksytty ponsi koski Vantaanjoen yläjuoksun kuormituksen vähentämistä yhteistyössä alueen kaupunkien kanssa.

Ympäristöraportti osoitti, että kaupungin hallintokuntien oma ja yhteinen ympäristötyö tuottaa tulosta. Muun muassa henkilöstön paperinkulutus on edelleen laskussa (vuonna 2010 noin – 5 %), jätehuoltoprosessia on tehostettu ja pyöräilyn edistämiseen on panostettu entistä enemmän.

Kaupunkilaiset mukana kestävän kehityksen suunnittelussa

Helsingin kestävän kehityksen toimintaohjelman loppuraportin mukaan ohjelmatyön keskeisimpiä vahvuuksia olivat kaupunkilaisten osallistumisen turvaaminen ja aktiivinen hyödyntäminen sekä vuorovaikutteisten suunnittelumenetelmien kehittäminen.

Ohjelman vaikutuksia oli monin osin vaikea arvioida, sillä suuri osa tavoitteista on edennyt, täsmentynyt, konkretisoitunut tai muuttunut muissa ohjelmissa. Ohjelman päätavoitteista kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen onnistui selvästi. Osa toimintaohjelman päätavoitteista on kuitenkin edennyt varsin hitaasti tai ristiriitaisesti, kuten esimerkiksi liikenteen kehitys. Henkilöautoliikenteen määrä on kasvanut, mutta toisaalta myös joukkoliikenteen matkojen määrä on lisääntynyt.

Virastojen ja tytäryhteisöjen ympäristöjohtaminen

Virastot ahkerivat ympäristöohjelmiansa parissa

Virastojen ympäristöohjelmatyö jatkui pirteänä vuonna 2011. Oman ympäristöohjelmansa saivat valmiiksi terveyskeskus, taidemuseo sekä suomenkielinen työväenopisto. Myös kaupunkisuunnitteluvirasto ja pelastuslaitos saivat työstettyä ympäristöohjelmansa luonnosvaiheeseen.

Ympäristöjohtamisen seminaari uudistui

Virastojen ja liikelaitosten johdolle ja asiantuntijoille suunnattua ympäristöjohtamisen seminaaria uudistettiin kertomusvuonna: pääosin johdolle suunnattu seminaari pidettiin eri päivänä kuin asiantuntijoille suunnatut työpajat. Näin saatiin kumpaakin tilaisuutta profiloitua omille kohderyhmilleen sopivaksi.

Johdon seminaarin aiheina olivat ilmastoasiat ja ympäristöjohtaminen, jossa kuultiin esimerkkejä mm. Tukholmasta ja Tampereelta. Työpajoissa puolestaan keskusteltiin virastojen energiansäästötavoitteista, hankintojen ympäristöasioista, kestävän kehityksen budjetoinnista sekä ympäristöpolitiikan viestinnästä.

Vuonna 2011 panostettiin entistä enemmän kaupungin tytäryhteisöjen ympäristöjohtamisen valmennuksiin. Valmennuskäyntien kohteina olivat Helsingin asunnot Oy, Olympiastadion, Jääkentäsäätiö sekä Helsingin urheiluhallit Oy.

Yritysten neuvonta ja ohjaus ympäristöjohtamisessa

Ekokompassin pilottivaihe päättyi ja toiminta juurtui Ilmastoinfoon

Ekokompassin EU-rahoitteinen hankekausi huipentui kaupungintalolla huhtikuussa pidettyyn juhlaan, jossa 24 siihen mennessä auditoitua yritystä ja organisaatiota saivat Ekokompassi-todistuksensa. Hankkeen päätteeksi järjestettiin Kansallisoopperan Alminsalissa seminaari, jossa esiteltiin hankkeen tuloksia ja yritysten ympäristötyön saavutuksia.

Ekokompassi-järjestelmä sai keväällä tunnustusta, kun se palkittiin yhtenä kolmesta huomionarvoisimmasta yritysvastuuratkaisusta FIBS ry:n järjestämällä Ratkaisun paikka -messuilla. Myös huhtikuussa valmistuneessa Planpoint Oy:n suorittamassa hankearvioinnissa todettiin, että Ekokompassi on osoittautunut toimivaksi ja pk-yritysten tarpeisiin hyvin soveltuvaksi ympäristöasioiden hallinnan ja kehittämisen työkaluksi. Ekokompassin suurimmiksi vahvuuksiksi yritykset mainitsivat järjestelmän keveyden ja räätälöitävyyden, henkilökohtaiset konsultointipalvelut sekä malliaineistot.

Loppuvuodesta Ekokompassi siirtyi Ilmastoinfon hallintaan, ja uusia yrityksiä ja organisaatioita rekrytoitiin järjestelmää rakentamaan. Syksyn aikana selvitettiin lisäksi vaihtoehtoja yritysten ympäristöindikaattoreiden internet-pohjaiselle raportointijärjestelmälle sekä laadittiin rahoitushakemus Ekokompassin jatkokehittämisestä ja laajentumisesta pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.

Hankintojen ympäristövaikutukset

Ympäristökeskus teki yhteistyötä hankintakeskuksen kanssa kaupungin hankintastrategian ympäristötavoitteiden toteuttamiseksi. Keskeinen osa tätä työtä ovat hallintokuntien kanssa käytävät neuvottelut hankintastrategian toteuttamiseksi. Konseptia testattiin loppuvuonna, kun ympäristökeskuksen omaa hankintasuunnitelmaa laadittiin.

Tapahtumien ympäristöhallinta

Ympäristökeskuksen valmisteleva Greening Events -hanke sai EAKR-rahoituksen loppuvuonna 2011. Tämän pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteisen hankkeen tavoitteena on luoda toimintamalli tapahtumanjärjestäjien ja kaupunkien yhteistyölle, jonka avulla kestävyyskriteerit saadaan integroitua tapahtumanjärjestäjien lupaprosessiin sekä kaupunkien ja tapahtumanjärjestäjän välisiin sopimuksiin ja tapahtumaehtoihin. Hanke alkaa alkuvuonna 2012.

Marraskuussa järjestettiin ensimmäinen tapahtumajärjestäjille suunnattu ympäristöaiheinen koulutus osana Greening Events - WDC -hanketta yhteistyössä Aalto Pro:n kanssa. Koulutukseen osallistui noin 20 tapahtumajärjestäjää aina Lahden kaupunkia myöten. Koulutukset jatkuvat osana pääkaupunkiseudullista EAKR -hanketta. Greening Events -hanke on ympäristökeskuksen kolmen yksikön yhteishanke ja viraston strateginen hanke.

Ympäristötieto ja -vastuullisuus

Ympäristötilasto ja luontotietojärjestelmä

Ympäristötilaston asukasversiota kehitettiin

Ympäristötilaston tietovarantoa laajennettiin ja tiedot päivitettiin tietokantaan. Tilaston asukasystävällisen käyttöliittymän tekninen toteutus tilattiin ja toteutettiin yhteistyössä Espoon ja Vantaan kanssa. Tilasto julkistetaan alkuvuonna 2012.

Ympäristötilaston (www.helsinginymparistotilasto.fi) tietojen pohjalta laadittiin teemakatsaus Helsingin jätehuollosta ja sen kehityksestä.

Luontotietojärjestelmä uudistui

Luontotietojärjestelmän uudistettu virkamiesversio otettiin käyttöön. Uudistuksen myötä virkamiesversiota voivat käyttää myös kaupungin ulkopuoliset luontotietoja tarvitsevat sidosryhmät, kuten valtion ympäristöhallinto sekä maankäytön suunnittelua ja luontoselvityksiä tekevät konsultit.

Virkamiesversion uudistuksessa on toteutettu Aineistojen siirto -toiminnallisuus, jolla käyttäjät voivat ladata luontoaineistojen kohderajauksia tiedostomuodossa tarkasteltavaksi omien suunnitelmien tai aineistojen kanssa.

Luontotietojärjestelmän yleisöversio ja virkamiesversio ovat osoitteessa www.hel.fi/luontotieto.

Kuhilas kuntatason hiilijalanjäljen arviointiin

Ympäristökeskus osallistui kuntien hiilijalanjäljen laskentatyökalun (Kuhilas) kehittämiseen. Laskentatyökalua voidaan jatkossa käyttää kuntien ja kuntalaisten todellisen ilmastovaikutuksen arviointiin. Ensimmäiset laskentatulokset saadaan alkuvuonna 2012.

Ympäristöasennekysely

Helsingiläisten ympäristöasennekysely valmistui ja siitä pidettiin tiedotustilaisuus. Kysely julkaistiin tietokeskuksen julkaisusarjassa ja sen pohjalta kirjoitettiin myös artikkeli Ympäristö ja Terveys -lehteen.

Kyselyn mukaan helsinkiläiset kokevat ympäristökysymykset tärkeiksi ja heidän ympäristöasenteensa ovat pääosin hyvin myönteisiä. Myönteisyys ei ole uusi asia, sillä asenteet ovat olleet hyvin myönteisiä kahdessa

edellisessäkin ympäristöasennetutkimuksessa. Toisaalta vastaajien välillä on eroja ja erityisesti sukupuolten väliset erot korostuvat.

Ympäristöasenteiden ja ympäristömyönteisen käyttäytymisen välinen yhteys ei kuitenkaan ole selvä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että auton omistaminen ja lentäminen olivat suoraan yhteydessä tuloihin, mutteivät juurikaan ympäristöasenteisiin.

Harakan luontokeskus (Harakka)

Kaivopuiston edustalla sijaitseva Harakan luontokeskus esittelee saaristoluontoa, vedenalaista elämää ja Itämeren ympäristökysymyksiä sekä kannustaa ympäristövastuullisuuteen ja kestävään elämäntapaan. Jatkossa Harakka on myös pienimuotoisen uusiutuvan energian esittely- ja vierailukohde.

Luontokeskus tarjoaa ympäristökasvatus- ja opastuspalveluja suurelle yleisölle, monenlaisille ryhmille sekä kohdennetusti päivähoitolle, kouluille ja muille oppilaitoksille.

Luontokeskus oli avoinna yleisölle 3.5.–30.9.2011 tiistaista perjantaihin klo 10–17 ja viikonloppuisin klo 12–16. Luontokouluun, saariseikkailuihin ja retkille oli runsaasti tulijoita. Yhteensä vuoden aikana luontokeskus järjesti 199 ryhmälle (6 040 osallistujalle) opastus- tai opetustapahtuman. Harakassa vuoden kävijämäärä oli 10 620. Lisäksi osallistuttiin muiden toimijoiden järjestämiin koulutuksiin ja tapahtumiin.

Harakan luontokeskus siirtyi hiilineutraaliin aikaan

Vuonna 2011 Harakan luontokeskus siirtyi hiilineutraaliin aikaan. Pientuulivoimala tuottaa sähköä luontokeskuksen tarpeisiin, ja auringon tuottamaa lämpö- ja sähköenergiaa hyödynnetään monin tavoin saaren rakennuksissa. Lisäksi ikkunoita on tiivistetty ja lämmitystapoja järjestyttetty.

Toimenpiteiden ansiosta Harakan luontokeskuksen rakennusten sähkönkulutus ja hiilijalanjälki pienenevät noin 60 prosentilla. Loput luontokeskuksen energiantarpeesta tullaan kattamaan saaren ulkopuolelta ostettavalla tuulisähköllä. Mukana yhteistyössä ovat olleet kiinteistövirasto, rakennusvalvontavirasto, kaupunginmuseo ja Ilmastoinfo.

Saaressa kiertää energialuontopolku, jonka varrella vierailijat voivat tutustua kiinteistökohtaisiin uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden ratkaisuihin. Lisäksi tuotettiin opas toiminnalliseen energiaopetukseen ja kiinteistökohtaisen uusiutuvan energian opas. Ensi kesänä saaressa on esillä myös uusiutuvan energian näyttely.

Uusiutuvan energian hankinnat on tehty Hiilineutraali Harakka -hankkeessa, joka sai vuonna 2011 rahoitusta Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR). Rahoituksen myönsi Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Hanhitilanne hallintaan

Runsaan hanhikannan vierailijoille aiheuttamiin ongelmiin pyrittiin varautumaan ennakolta: informaatiota hanhien käyttäytymisestä lisättiin, pesiä aidattiin ja osa poluista pidettiin käyttökielossa kiivaimman pesintävaiheen ajan.

Luontokoulut

Alakoululaiset tutkimusretkellä ja selvittämässä Itämeren salaisuutta

Kevätlukukaudella retriiohjelmassa oli Tutkimusretki lintusaarelle ja Itämeren salaisuudet. Itämeren salaisuudet -retkellä oppilaat tutkivat Jacques Cousteaun hengessä Itämeren salaisuutta ja pohtivat omaa vastuutaan meren tilasta.

Syksyllä paneuduttiin löytöjen ja havaintojen kautta saariekologian saloihin sekä luonnon monimuotoisuuteen. Talvikaudella toteutettiin tutkimusretkiä helsinkiläisten koulujen lähiluontoon. Luontokoulun opetusryhmät olivat pääosin peruskoulun 4.–6. luokkia.

Ympäristötutkimuspäiviä ja -kursseja lukiolaisille

Ympäristötutkimuspäivien aikana oppilaat tekivät oman ympäristötutkimuksen, laboratorioharjoitustyön ja raportin, jossa arvioitiin tulosten merkitystä omaan elinympäristöön. Kurssien keskeisinä tutkimusalueina olivat vesi ja ilma. Kurssit suunnattiin pääasiassa lukiolaisille.

Vuoden aikana Harakkaan valmistui myös rastirata, jossa oppilaat ratkaisevat ympäristöaiheisia tehtäviä. Ympäristötutkimuspäiviä on kehitetty yhteistyössä SYKE:n Merikeskuksen, ammattikorkeakoulu Metropolian, Laurea-ammattikorkeakoulun, Helsingin yliopiston LUMA-keskuksen, HSY:n ja Ilmatieteen laitoksen kanssa.

Saariseikkailut

Saariseikkailuissa kannustettiin ympäristövastuullisuuteen

Päivähoidon ryhmille järjestettiin neljän tunnin mittaisia saariseikkailuretkiä. Ryhmät saattoivat valita Luonnonystävän matkassa -retken tai Itämeren otukset -retken. Retket oli suunnattu 4–7-vuotiaille ja niiden kesto oli neljä tuntia. Seikkailuun sisältyi luonnonhavainnointia ja lasten kannustusta ympäristövastuullisuuteen.

Harakassa järjestettiin myös kuusi perheille suunnattua saariseikkailuretkiä.

Luontoretket

Vanhankaupunginlahti, Viikki, Harakka ja Seurasaari innostivat

Opastettuja luontoretkiä Helsingin lähiluontoon järjestettiin 27. Retkille osallistui keskimäärin 36 kävijää (edellisvuonna 40 kävijää).

Kaupungin retkistä suosituimpia olivat:

- Talviretki Vanhankaupunginlahdelle
- Lintujen tarkkailua ja tunnistusta aloittelijoille Viikissä
- Helsinki-päivän Itämeri- ja taidetapahtuma Harakan saarella
- Kesäyö ja lepakot Seurasaarella
- Helsingin keskustan kasvit.

Luontoretket järjestettiin yhteistyössä Gardenia-Helsingin ja pääkaupunkiseudun muiden kuntien kanssa. Harakkaan järjestettiin myös tilausretkiä yrityksille, kouluille ja päivähoitolle.

Kurssit kasvattajille

Pääkaupunkiseudulla 48 kurssia kasvatuksen ammattilaisille

Kasvatuksen ammattilaisille suunnattujen kurssien suunnittelussa ja tiedottamisessa tehtiin seudullista yhteistyötä. Helsingin, Espoon ja Vantaan luontokeskusten järjestämät ympäristökasvatuskurssit koottiin yhteiseen esitteeseen, joka lähetettiin kaikille seudun kouluille ja päivähoitolle.

Harakan luontokeskuksen kurssien aiheet olivat:

- Talviluonto
- Lasten kanssa luontoretkellä
- Lintukurssi
- Ympäristökemiaa luonnossa
- Kansanlaulut ympäristökasvatuksessa
- Elämyksellisyyttä ympäristöraatien toimintaan.

Yhteensä pääkaupunkiseudulla järjestettiin 48 eri aiheista kurssia.

Sosiaalivirasto järjesti laajaan päivähoidon henkilöstön koulutuksen, johon osallistuttiin luennoimalla aiheista Miten motivoidaan ympäristövastuullisuuteen ja Luonnon merkitys lapsen kehitykselle ja hyvinvoinnille. Koulutukseen osallistui yli 300 kasvattajaa Helsingin eri päiväkodeista.

Harakan luontokeskus oli myös mukana Palmenian opettajille suunnatun Itämeri-koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Koulutukseen osallistui 50 opettajaa.

Näyttelyt ja yleisötapahtumat

Itämeriviestintää tapahtumissa

Tapahtumien järjestämisessä Harakan luontokeskus teki aktiivisesti yhteistyötä monien toimijoiden kanssa. Helsinki-päivänä 12.6. toteutettiin Harakan Itämeri- ja taidetapahtuma yhteistyössä Harakan taiteilijoiden ja kaupungin tapahtumayksikön kanssa. Tapahtumaan osallistui 441 kaupunkilaista.

Vesiliikennepäivä järjestettiin Liikuntaviraston kanssa. Lisäksi osallistuttiin useisiin saaren ulkopuolella järjestettyihin tapahtumiin, kuten Satamassa tavataan -tapahtumaan (noin 150 henkeä), Erämelonnan SM-kisoihin (200 henkeä) sekä Kotkan Meripäiville yhdessä Itämeri-viestijöiden kanssa. Kotkan Itämeri-telttakylässä vieraili arviolta noin 8 000 vierailijaa.

Näyttelyissä esiteltiin vedenalaista elämää ja Harakan saarta

Harakan taidetalon kemian opetuslaboratoriossa järjestettiin Taidetta ja ympäristökemiaa -näyttely. Näyttelyn toteuttivat taiteilija Merja Winqvist ja ympäristövalistaja Asta Ekman. Näyttely oli avoinna maaliskuun kolmena viikonloppuna ja siellä kävi ennätyselliset 1450 henkilöä.

Visa Hietalahden valokuvanäyttely Meren sisäiset maisemat sekä Akvaariovaja akvaarioineen ja kalamalleineen esittelivät Suomenlahden vedenalaista elämää. Harakan tarinat -näyttely johdatti kävijät saaren historiaan, luontoon sekä luontokeskuksen ja taiteilijatalon toimintaan.

Ympäristökasvatuksen yhteistyö- ja kehittämishankkeet

Monipuolista yhteistyötä ympäristön hyväksi

Ympäristövastuullisuuden kannustavan Samaan aikaan toisaalla – hetkiä Itämeren kaupungissa -näyttelyteltan avajaiset järjestettiin keväällä Narinkkatorilla ja Laiturin tiloissa. Näyttely oli kesäkauden esillä Harakassa ja syksyllä se vieraili Haagan peruskoulussa. Näyttely tuotettiin Hyria Oy:n koordinoimassa Communicating the Baltic (COBWEB) -hankkeessa.

Opi ja kasva -messuille osallistuttiin yhteistyössä muiden pääkaupunkiseudun kestävän kehityksen kasvattajien kanssa. Tapahtuma tavoitti yli tuhat kasvattajaa. Lisäksi osallistuttiin tuhansia nuoria tavoittaneeseen Ruutiexpo-tapahtumaan. Ruutiexpon tavoitteena oli innostaa ja tukea nuorten osallistumista.

Osallistuttiin myös Uudenmaan ympäristötietoisuuden ja -vastuullisuuden yhteistyöryhmän tapaamisiin. Harakan luontokeskus toimi Vihreä lippu -ympäristökasvatusohjelman paikallisena edistäjänä.

Aloitettiin Helsingin kaupungin ja tytäryhtiöiden ympäristötietoisuuden edistämisen yhteistyösuunnitelman työstäminen Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen, Korkeasaaren, Gardenian, opetusviraston, nuorisoasiankeskuksen ja rakennusviraston kanssa.

Ekotukitoiminta

Kaupungille koulutettu jo 882 ekotukihenkilöä

Vuoden 2011 lopussa kaupungin 35 virastoon, laitokseen tai tytäryhteisöön oli koulutettu 882 ekotukihenkilöä. Kuudessa peruskoulutuksessa koulutettiin uusia ekotukihenkilöitä 160. Jatkokoulutusta ekotukihenkilöille tarjottiin energiansäästästä, motivoinnista ja innostamisesta, jätteistä ja jätehuollosta sekä ilmastoasioista. Lisäksi vierailtiin Ämmäsuon jätteenkäsittelykeskuksessa ja Viikinmäen jätevedenpuhdistamolla.

Ympäristökeskuksen ekotukitiimi jatkoi ekotukihenkilöiden tukemista konsultoivilla työpaikkakäynneillä, erilaisten materiaalien tuottamisella ja kampanjointi-avulla. Myös kaupungin virastojen erilaiset ekotukitoimintamallit selvitettiin ja kirjattiin ylös.

Toiminnan vaikutukset ja levinneisyys

Vuoden 2011 aikana ekotukitoimintaa arvioitiin monella tavalla. Suurimman arvioinnin, Ekotukitoiminnan ympäristö- ja taloudellisten vaikutusten arvioinnin, toteutti Gaia Consulting Oy.

Arviointityön mukaan ekotukitoiminnalla parannetaan ympäristön tilaa niin välillisesti kuin välittömästi. Seuranta on kuitenkin vielä kehitettävä sekä yksittäisten ekotukihenkilöiden tasolla, virastotasolla että kaupungintasolla. Ekotukihenkilöt kokevat myös saavansa ekotukitoiminnasta työhönsä positiivista ”draivia” rutiinitehtäviensä rinnalle.

Arviointityö oli osa Helsingin kaupungin koordinoiman Eco-Support Activity -hankkeen viimeisen vuoden tuotoksia. Hanke sai rahoitusta Central Baltic INTERREG IV A 2007–2013 -ohjelman Etelä-Suomi–Viro alaohjelmasta sekä Varsinais-Suomen ELY-keskukselta. Hankkeen muut partnerikaupungit olivat Suomessa Hämeenlinna ja Kotka sekä Virossa Tallinna, Tartto ja Rakvere.

HSY:n koordinoiman Life+-rahoitteisen Julia 2030 -hankkeen avulla ekotukitoiminta on juurtunut vahvasti osaksi myös muiden pääkaupunkiseudun kuntien toimintaa. Elokuussa Suomen kuuden suurimman kaupungin kaupunginjohtajien ilmastoverkosto antoi kannanoton, jonka mukaan ekotukitoiminta levitetään kaikkiin suuriin kaupunkeihin. Kannanoton myötä myös Turku, Tampere ja Oulu aloittavat toiminnan.

VUOROVAIKUTUS

Neuvonta

Neuvontapalveluihin uudistuksia

Ympäristökeskuksen Viikkiin muuton yhteydessä tehtiin muutoksia puhelinneuvontapalveluun. Lokakuuhun saakka asiakkaita palveltiin yhteisneuvontanumerossa 09 301 13 000. Lokakuussa neuvonta jaettiin kahteen erilliseen numeroon: elintarvikkeisiin liittyvä neuvonta siirrettiin numeroon 09 310 14000 ja asumisterveysneuvonta numeroon 09 310 15000. Neuvonta-ajat olivat ma, ke–pe klo 9–12 sekä ti klo 9–15.

Viikin toimitiloissa aulapalvelu muuttui ostopalveluksi. Samalla yleisneuvonnan antaminen aulapalvelussa lopetettiin. Sen sijaan kaupungin vaihdopalvelua hyödynnettiin edellisvuotta laajemmin, sekä neuvottiin asiakkaita ottamaan suoraan yhteyttä eri aiheiden asiantuntijoihin. Energiaan, kuluttamiseen ja hiilijalanjäljen pienentämiseen liittyvien ympäristökysymysten neuvontaa suunnattiin Ilmastoinfoon.

Suosittuun sisätilojen hyönteisten tunnistuspalveluun suunniteltiin toimintatapa, jossa hyönteistunnistus tehdään noin kymmenen työntekijän vuorotteluna muun työn ohessa. Tavoitteeksi asetettiin, että asiakas saa tunnistuksen ja torjuntaohjeet 3–4 päivän kuluessa hyönteisnäytteen saapumisesta.

Yhteydenottoja tuli neuvonnan kautta noin 11 000, mikä on hiukan edellisvuotta vähemmän.

Käyntiasiakkaille virasto oli avoinna virka-aikana klo 8.15–16.

Näyttelyt

Luontokuvaaja Antti Kolin kanssa yhteistyössä tuotettu valokuvanäyttely Helsingin sammakoista ja matelijoista oli esillä Ruoholahden metroasemalla huhtikuussa 2011.

Näyttelytoimintaa ei järjestetty Helsinginkadun toimitiloissa, koska alkuvuodesta käynnistynyt saneeraustyö häiritsi aulatilojen käyttöä.

Vuoden aikana valmisteltiin Viikin toimitalon aulaan sijoitettavaa pysyvää näyttelyä.

Helsingin ympäristöpalkinto

Kaupungin ympäristöpalkinto Dodo ry:lle

Vuonna 2011 ympäristöpalkinnon kilpailuteema oli ruoka ja ympäristöystävällisyys. Palkinnon sai Dodo ry:n kaupunkiviljelytoiminta. Perusteluna todettiin muun muassa, että Dodo ry on toiminnallaan osoittanut, että ruoantuotantoa voi kaupunkiolosuhteissa suunnata vähähiiliseen suuntaan.

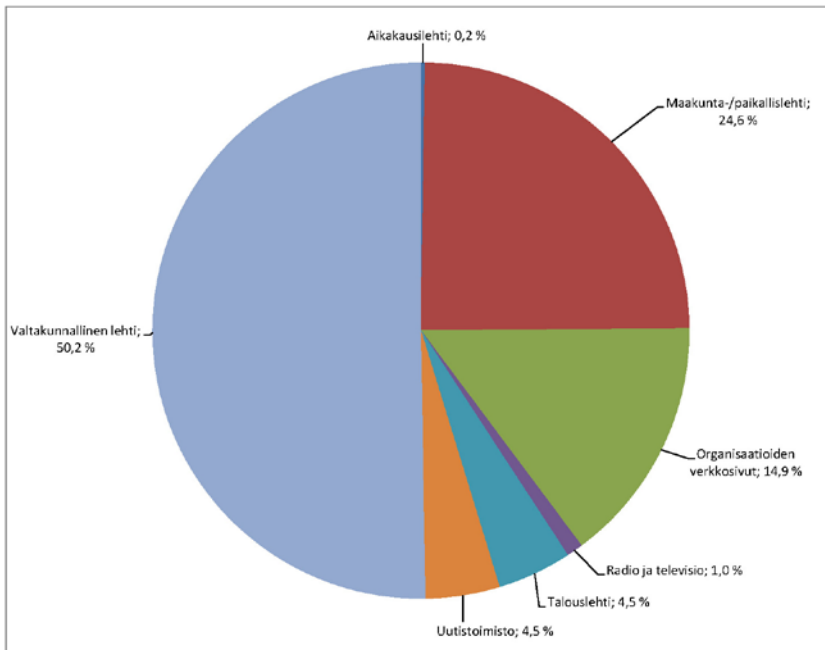
Ehdotuksia palkinnon saajaksi sai esittää ympäristökeskuksen verkkosivuilla olleella vastauslomakkeella 15.8.–15.9.2011. Ehdotuksia tuli kaikkiaan 45.

Viestintä

Ennätyksellisesti mediaosumia

Ulkopuoliselta toimittajalta tilattuun ympäristökeskuksen mediaseurantaan kertyi kaikkiaan 477 osumaa. Edellisvuonna mediaosumia oli 412. Osumalla tarkoitetaan ympäristökeskusta koskevan tiedon julkaisua viestimissä.

Valtakunnalliset lehdet kirjoittivat entistä ahkerammin ympäristökeskuksen asioista. Maakunta- ja paikallislehtien osuus väheni. Kuten odotettavissa olikin, organisaatioiden verkkosivujen osuus kasvoi. Televisio- ja radiouutisten osumien määrä laski alle prosenttiin.

Eniten mediaosumia kertyi lokakuussa, jolloin Helsingissä todettiin botuliinimyrkytys. Suurin osa ympäristökeskuksen saamasta julkisuudesta viestimissä oli sävyltään neutraalia. Eniten myönteistä julkisuutta sai Suomen ekotehokkain toimistorakennus, Viikin uusi ympäristötalo.

Laajinta julkisuutta viestimissä saivat botuliinimyrkytys, mielenilmaukseen tuodut kuolleet porsaas, salmonellaepidemiaepäily, Kiasman taideteoksen linnut, citykanien valtakunnan laajeneminen ja sirokatkaravun leviäminen Helsingin rantavesiin.

Tiedotteiden ohella ympäristökeskus kirjoitti Helsingin Uutisten verkkosivujen Ympäristö-osioon 11 juttua ajankohtaisista aiheista.

Ympäristökeskuksen Facebook-sivulla oli vuoden lopussa lähes 300 tykkääjää. Lisäksi ympäristökeskuksella oli Twitter-tili.

Viikin ympäristötalo houkutteli vierailijoita

Viestimille lähetettiin 103 tiedotetta (edellisvuonna 120). Lukuun eivät sisälly luontoretkitiedotteet, joista tiedottaa Gardenia-Helsinki. Ympäristökeskuksen omaan julkisuusseurantaan kirjattiin 172 viestimille annettua haastattelua (edellisvuonna 144).

Viestimille järjestettiin neljä tiedotustilaisuutta. Ympäristökeskuksen toimintaa esiteltiin 15 vierailuryhmälle. Lisäksi Viikin ympäristötaloa ja talon energiatehokkuusratkaisuja esiteltiin loppuvuonna usealle kymmenelle ryhmälle.

Ympäristökeskuksen asiantuntijat pitivät 24 esitelmää ympäristökeskuksen ulkopuolella. Virasto oli mukana 16 yleisötapahtumassa.

Vuoden aikana tuotettiin kahdeksan esitettä, mm. esitteet vähäpäästöisistä ajoneuvoista, hiilineutraalista Harakasta, Viikin ympäristötalosta sekä uusittiin ympäristökeskuksen palveluesitteet. Lisäksi tuotettiin runsaasti muuta ympäristötietoisuuden edistämiseen tähtäävää materiaalia kuten Itämeriaiheiset kirjanmerkit ja Helsingin ympäristöpalkinnon tunnettuutta edistävää painettua ja sähköistä materiaalia.

Ympäristökeskuksen tiedottajia ja asiantuntijoita osallistui HSY:n järjestämään pöytäharjoitukseen, joka pohjautui ilmanlaadun äkillisen heikkenemisen varalle tehtyyn varautumissuunnitelmaan.

Tuhohyönteiset ja uimaveden laatu kiinnostivat verkkosivuilla kävijöitä

Vuonna 2010 ympäristökeskuksen verkkosivuilla vieraili keskimäärin 400 kävijää päivässä. Tietoa etsittiin etenkin sisätilojen tuhohyönteisistä, uimaveden laadusta, sinilevtilanteesta sekä Harakan luontokeskuksen toiminnasta.

Asiakaskysely ympäristökeskuksen palvelusta

Ympäristökeskuksen palvelu hyvää

Ympäristökeskus keräsi marras-joulukuussa 2011 asiakaspalautetta niiltä asiakkailta, jotka olivat asioineet ympäristökeskuksen kanssa vuoden 2011 aikana. Vastaaajaa pyydettiin arvioimaan kouluarvosanoin (asteikko 4–10) henkilöstön tavoitettavuutta, asiantuntemusta sekä palvelualttiutta ja ystävällisyyttä. Vastaaajilta pyydettiin myös yleisarvosana ympäristökeskuksen palvelusta sekä arvio ympäristökeskuksen verkkosivuista.

Henkilöstön tavoitettavuus sai arvion 8,1 (vastausten keskiarvo). Ympäristökeskuksen palvelualttius ja ystävällisyys arvioitiin arvosanalla 8,5 ja asiantuntemus sai arvion 8,6. Yleisarvosana ympäristökeskuksen palvelusta oli 8,3. Verkkosivuille annettu arvio oli 7,8.

Kyselyitä lähetettiin 1 305 ja kyselyn vastausprosentti oli 33.

Kansainväliset verkostot

Eurocities-järjestön Environment Forumin kokous pidettiin Helsingissä

Ympäristökeskus järjesti yhdessä Espoon ja Vantaan ympäristökeskusten kanssa EUROCIITIES-järjestön Environment Forumin (EEF) kaksipäiväisen kokouksen. Hyvin onnistunut kokous järjestettiin syyskuussa Helsingissä, ja sen teemana oli Partnerships.

Kokouksen yhteydessä pidettiin myös seuraavien työryhmien kokoukset:

- Greening the Local Economy
- Clean Cities ja
- ExCom Climate Change.

Kokouksiin saapui yhteensä noin 60 osallistujaa ympäri Eurooppaa. Kokouksia varten ympäristökeskuksessa tuotettiin 13 Helsingin parhaita käytäntöjä esittelevää esitettä (Factsheet). Esitteitä on hyödynnetty myös Nordic cities catalogue:ta tehtäessä.

Helsingin kokousjärjestelyiden lisäksi ympäristökeskus osallistui Genovassa ja Antwerpenissä pidettyihin EEF:n kokouksiin.

Moskova-yhteistyö

Moskovan ja Helsingin kaupunkien välisen ympäristöyhteistyösopimuksen mukaisesti ympäristökeskus vastasi lukuisiin Moskovan kaupungin lähettämiin kyselyihin liittyen mm. viheralueiden hoitoluokituksiin ja virkistyskäyttöperiaatteisiin, pilaantuneiden maiden kunnostuskäytäntöihin ja ilmastoasioiden neuvontaan.

Muu kansainvälinen yhteistyö

Ympäristökeskus osallistui ICLEIn Informed Cities -hankkeen Kestävän kehityksen indikaattorikyselyyn (Urban Ecosystem Europe) sekä ICCA Scandinavian Chapterin (International Congress & Convention Association) kyselyyn Helsingin ympäristöasioihin liittyen. Lisäksi testattiin noin 60 muun eurooppalaisen

kaupungin kanssa kestävän kehityksen RFSC-arviointityökalua (Reference Framework for Sustainable Cities) ja annettiin siitä palautetta sekä hankkeen konsultille (Nicis Institute) että Suomen koordinaattorina toimineelle työ- ja elinkeinoministeriölle.

VUOSI 2011 LUKUINA

Talous ja tuottavuus

Tunnusluvut

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitys- oikeus
Asiantuntijatoiminta						
Tutkimukset, selvitykset, ohjelmat	56	0	56	39	-17	0
Konsultointi	980	0	980	1 103	123	0
Kirjalliset lausunnot	1 956	0	1 956	1 857	-99	0
Valvonta						
Luvat ja ilmoitukset	1 860	0	1 860	1 846	-14	0
Valvontatarkastukset ja näytteenotto	8 770	0	8 770	4 657	-4 113	0
Asiakaspalvelu						
Neuvonta	10 400	0	10 400	13 763	3 363	0
Tiedotus ja valistus	500	0	500	602	102	0
Tuotteet yhteensä	24 522	0	24 522	25 864	1 342	0
Tehokkuus / taloudellisuus						
Menot/asukas, euroa	19,27	0,00	19,27	19,18	0,09	0
Voimavarat						
Henkilöstön määrä	136	0	136	136	0	0
Tuottavuus (2008=100)						
	TA 2011	2011	2010	2009	2008	
Tuottavuusindeksi	110,9	97,3	95,4	99,8	100,0	

Kertomusvuonna oli käytössä ensimmäistä vuotta uusi asiantuntijaorganisaation monimuuttujamalliin perustuva matriisilaskenta.

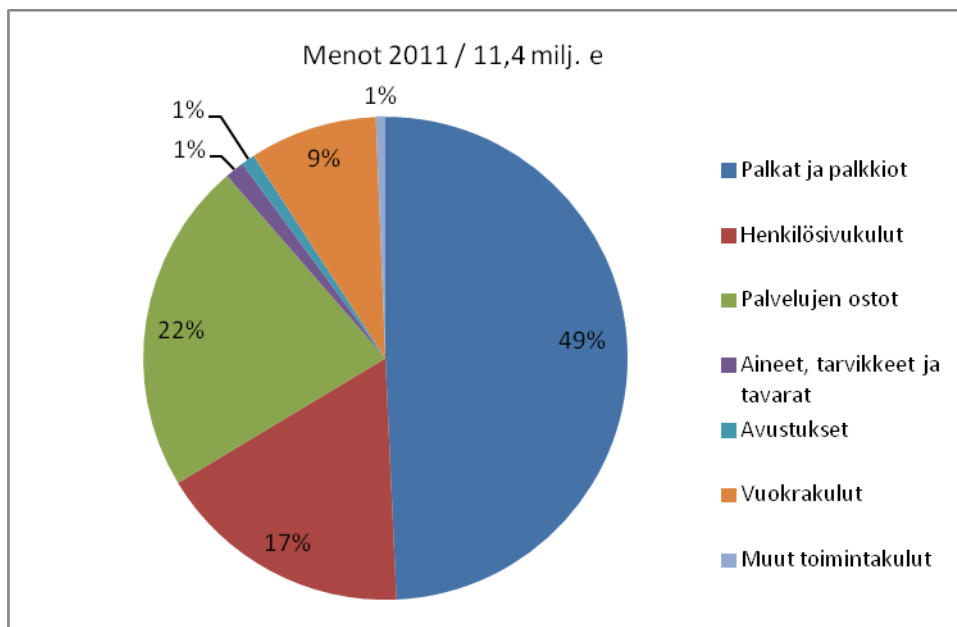
Tuottavuus nousi hieman edellisvuodesta, mutta oli kuitenkin alempi kuin vertailuvuonna 2008. Muutto ja varsinkin sen viivästyminen uusiin toimitiloihin aiheutti pidemmän katkon toimintaan kuin osattiin etukäteen arvioida.

Tuottavuuden parantamiseksi aloitettiin pienhankintojen keskittäminen uusissa toimitiloissa, lisättiin etätyömahdollisuuksia ja etäpäiviä pidettiin aiempia vuosia enemmän, taksat tarkistettiin sekä tiivistettiin kumppanuuksia Viikissä toimivien yhteistyötahojen kanssa.

Vuoden 2011 talousarvion toteutuminen

	Tulosbudjetti 1 000 e	Toteutunut 1 000 e	Poikkeama 1 000 e
Myyntituotot	0	1	1
Maksutuotot	1 151	1 013	-138
Tuet ja avustukset	239	311	72
Vuokratuotot	0	1	1
Muut toimintatuotot	2	36	34
Tulot yhteensä	1 392	1 362	-30
Palkat ja palkkiot	5 570	5 628	-58
Henkilösivukulut	1 923	1 955	-32
Palvelujen ostot	2 546	2 539	7
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	100	147	-47
Avustukset	104	104	0
Vuokrakulut	1 132	977	155
Muut toimintakulut	60	72	-12
Menot yhteensä	11 435	11 422	13
Toimintakate	-10 043	-10 060	-17
Poistot	163	225	-62
Tilikauden tulos	-10 206	-10 285	-79

	Tulosbudjetti 1 000 e	Toteutunut 1 000 e	Poikkeama 1 000 e
Tulot yhteensä	1 392	1 362	-30
Menot yhteensä	11 435	11 422	13
Toimintakate	-10 043	-10 060	-17

Toiminta tilastoina

Ympäristökeskuksen henkilöstö 2006–2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Vakinaiset	159	157	128	127	124	122
Määräaikaiset/sijaiset	29	40	31	28	31	27
Työllistetyt	5	3	0	2	4	0
EU-projektihenkilöstö	1	3	3	6	12	12
Kesätyöntekijät	20	22	6	8	6	8

Elintarvikevalvonnan kohteet, tarkastukset ja huomautukset

	2007	2008	2009	2010	2011
Lausunnot, kirjeet, tarkastuskertomukset	1126	951	1349	1189	1043
Valvontatarkastukset ja -näytteet	7474	6999	7044	7344	6192
Päätökset	1183	1108	1283	1093	1376
Päivystyspuhelut	3809	2494	2650	2651	3057
Yhteensä	13592	11552	12326	12277	11668

KOHDELUOKKA/ -RYHMÄ	Kohteet	Tarkastukset	Toimenpiteiden määrä	Elintarvike-näytteet
Alkutuotantotilat	15	3	2	0
Liha-alan laitokset	14	92	92	292
Kala-alan laitokset	9	69	60	227
Maitoalan laitokset	1	2	2	10
Elintarvikevalmistus	119	184	165	188
Tukkukaupat, varastot ja kuljetukset	326	176	128	24
Ravintolat, Kahvilat	2094	1273	1226	925
Muut suurtaloudet	1010	234	210	200
Elintarvikemyymälät	952	442	384	330
Torit ja muut myyntipaikat	575	330	327	160
Yhteensä	5115	2805	2596	2356

Tilapäinen myynti (ilmoitukset)	1344

Ympäristövalvonta

LUVAT, ILMOITUKSET JA LAUSUNNOT	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ilmoitukset erityisen häiritsevistä melusta	216	181	237	214	172	242	204
Tehtaiden ja laitosten luvat ja ilmoitukset	35	46	46	49	40	55	43
Ilmoitukset pilaantuneen maaperän kunnostamisesta	18	18	24	18	25	18	20
Ilmoitukset haittaa aiheuttavista rakennustöistä	97	98	85	107	103	72	74
Ilmoitukset päivähoitotilojen, koulujen ja vanhainkotien käyttöönotosta	34	16	16	40	49	74	91

KÄSITELLYT VALITUKSET	2007	2008	2009	2010	2011
Teollisuus	147	132	256	316	285
Maaperä	20	39	15	42	45
Asunnot ja muu asuin ympäristö	551	527	508	445	360

VALVONTATARKASTUKSET	2007	2008	2009	2010	2011
Teollisuus ja maaperä	1256	1164	1025	973	1067
Maaperä	535	441	504	525	314
Asunnot ja muu asuin ympäristö	1186	1118	1116	957	702
- asunnot	983	910	904	788	524
- muu asuin ympäristö	203	208	212	169	178

YHTEYDENOTOT NEUVOVAAN YMPÄRISTÖTARKASTAJAAN	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Puhelujen määrä	6066	5617	3518	2475	2380	2452	2332

Ympäristönsuojelu- ja tutkimus

HARAKAN TOIMINTAAN OSALLISTUNEIDEN LUKUMÄÄRÄT 2007–2011					
Toimintamuoto	2007	2008	2009	2010	2011
Teemaretket	414	297	328	279	281
Tilausretket	1359	1370	959	1070	1229
Luontokoulu	1238	1275	1093	741	1021
Talviluontokouluretket				352	168
Päivähoidon saariseikkailut	891	727	599	722	504
Ympäristöntutkimuskurssit	0	0	76	500	617
Yleisösaareiseikkailut	334	324	575	368	315
Kurssit	75	146	91	56	76
Yleisö tapahtumat	140	100	316	907	1829
Leirit	16	11	9	28	
Yhteensä	4467	4250	4046	5023	6040

HARAKAN TOIMINTARYHMIEN MÄÄRÄ 2007–2011					
Toimintamuoto	2007	2008	2009	2010	2011
Teemaretket	9	9	9	6	8
Tilausretket	71	66	55	58	47
Luontokoulu	56	62	54	48	45
Talviluontokouluretket				16	8

Päivähoidon saariseikkailut	59	53	42	53	37
Ympäristöntutkimuskurssit	0	0	9	34	34
Yleisösaareiseikkailut	7	7	7	7	6
Kurssit	4	10	3	7	5
Yleisötapahtumat	1	2	2	4	9
Leirit	1	1	2	3	
Yhteensä	194	208	210	183	199

Asiakaspalvelun ja viestintäpalvelujen tuotteet 2006–2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Esitteet ja oppaat	8	7	14	9	11	8
Yhteydenottoja neuvontaan yhteensä	7 098	15 136*)	12 203	11348	12 362	11 086
Vastaanotettuja vierailuryhmiä	20	18	8	31	13	15
Vaihtuvat näyttelyt aulassa	7	6	6	5	5	- *
Tiedotteet viestimille	75	120	129	105	119	103
Tiedotustilaisuudet	1	5	2	2	1	4
Tapahtumiin, näyttelyihin ja messuille osallistuminen	8	20	19	15	9	18

*) tästä lähtien sisältää kaikki uuden yhdistetyn neuvonnan yhteydenotot.
 **) näyttelyitä ei toimitilojen remontin takia järjestetty

Ympäristökeskuksen julkaisut 2011

1. **Östersundomin yhteisen yleiskaava-alueen luontoselvityksiä** ([pdf 2 182 kB](#))
Pakarinen, R., Hahkala, V. (toim.)
Raportit:
Salla, A. Kallioperän ja maaperän arvokkaat luontokohteet ([pdf 3 003 kB](#))
Lammi, E., Heinonen, M. Liitosalueen eteläosan kasvillisuus selvitys ([pdf 2 499 kB](#))
Koskinen, J. Santaharju, J. Yrjölä, R. Lounais-Sipoon luontoselvitykset kesällä 2008: päiväperhoset, sudenkorennot ja saukko (Ilmestyy myöhemmin)
Yrjölä, R. Liitosalueen linnustoseelvitys 2010 ([pdf 4 317 kB](#))
Jokinen, K., Yrjölä, R. Ekologiset käytävät Helsingin liitosalueella ([pdf 2 553 kB](#))
Heinonen, M. Mustavuoren lehdon ja Östersundomin lintuvesien Natura-alueen luontotyypit ([pdf 157 kB](#))
2. -
3. **Jakomäen muinaisranta kivikon luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma**
Luontotieto Keiron Oy
([Yhteenveto](#)) ([pdf 2 636 kB](#))
4. **Raakaveden vaikutus Helsingissä käytettävän talousveden laatuun**
Pönkä, A., Hiillos, K., Kivikoski, L., Nikkola, K., Vuorilehto, V.-P., Kalso, S.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 373 kB](#))
5. **Street dust emissions in Finnish cities – summary of results from 2006–2010** (Katupölyn päästöt Suomen kaupungeissa – yhteenveto tuloksista vuosilta 2006–2010)
Kupiainen, K., Pirjola, L., Ritola, R., Väkevä, O., Viinanen, J., Stojiljkovic, A., Malinen, A.
([Yhteenveto](#)) (4 741 kB)
6. **Helsingin ja Espoon merialueen tila vuonna 2010. Jätevesien vaikutusten velvoitetarkkailu.**
Räsänen, M., Karvinen, V., Muurinen, J., Sopanen, S., Pääkkönen, J.-P.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 2 871 kB](#))
7. **Marjojen ja sienten alkuperämaamerkinnot ja jäljitettävyyden tutkimus Helsingissä 2010**
Paavola, T., Pahkala, E.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 599 kB](#))
8. **Harakan saaren luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelma 2011–2020**
Aspelund, P., Seimola, T., Leikas, P., Paaer, P.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 4 595 kB](#))
9. **Vuosaaren satamahankkeen linnustoseuranta 2010**
Yrjölä, R.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 3 644 kB](#))
10. -
11. **Yleisten uimarantojen hygienian, uimavesiluokituksen ja kuluttajaturvallisuuden tutkimus Helsingissä vuonna 2011**
Wahlman, S.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 1 466 kB](#))

Tiedotteet 2011

Tervetuloa Katupölyseminaariin 18.1.2011
Ilmastopeliä Ilmastoinfossa 21.1.2011
Tervetuloa seuraamaan ilmasto pelissä -tapahtumaa
Helsingin ympäristölautakunnan päätökset 11.1.2011
Ennakkotietoa Helsingin ympäristölautakunnasta 1.2.2011
Pikaruokaravintoloiden oppoastorasvojen laadussa puutteita
Helsingin juoma- ja käyttövesi täytti kirkkaasti laatuvaatimukset
Helsingissä poistettiin 200 000 tonnia öljyn pilaamia maita
Eläinten salakuljetusilmoitukset kasvussa
Ennakkotietoa Helsingin ympäristölautakunnasta 22.2.2011
Eläinsuojelussa edelleen vilkas vuosi
Eläinten salakuljetusilmoitukset lisääntyivät
Ympäristölautakunnan päätökset 22.2.2011
Vapaana juoksevat koirat uhka kaupungin luonnoneläimille
Kevättä rinnassa? Tule kompostointikurssille 7.4.!
Ympäristölautakunta 15.3.2011
Samaan aikaan toisaalla
Helsingin ympäristölautakunnan päätökset 29.3.2011

Ympäristökeskuksen toimintakertomus 2010 ilmestynyt
 Eläinkuvia Ruoholahden metroasemalla
 Vantaanjoestakin saatiin hyvälaatuaista talousvettä
 Kaupunginjohtaja Jussi Pajunen jakaa Ekokompassi-todistukset hyvästä ympäristötyöstä 24 yritykselle ja organisaatiolle.
 Lehtipuhaltimia ei saa käyttää hiekoitushiekan poistamiseen
 Lokit Helsingin yllä - asumisrauhaa linnuille ja ihmisille
 Katupölyä vähennetään katupintoja kastelemalla
 Helsingin ympäristölautakunta 12.4.2011
 Katupölykausi jatkuu - pölyä sidotaan kastelemalla
 Autojen, koneiden ja veneiden pesusta kaupunkialueella
 Helsingin kaupungin ympäristökeskus osallistuu Eviran Oiva-pilottiin elintarvikevalvontatietojen julkistamisesta
 Ympäristölautakunta 3.5.2011
 Ekokompassi palkittiin yritys vastuun tapahtumassa
 Marjojen ja sienien alkuperämaamerkinnoissa ja jäljitettävyydessä parannettavaa
 Luontotiedot kartalla - Luontotietojärjestelmä
 Helsingin ympäristölautakunta 24.5.2011
 Helsingin monimuotoinen metsäluonto kartoitetaan vuoden 2011 aikana
 Helsingin edustan merialue on pääosin tyydyttävässä tilassa
 Helsingin maatilojen vesiensuojelu tutuksi opastetauluilla
 Helsingin edustan merialueen tila 1.6.2011: Helsingin edustan levämäärät pienentyneet kevätkukinnan jälkeen
 Helsingin ympäristölautakunnan päätökset 7.6.2011
 Valkoselkätikka pesi Viikissä
 Uimakausi alkaa - uimaveden laatu on hyvä
 Helsingin rakennusten energiatehokkuus parani selvästi 2010
 Helsingin edustan levämäärät yhä alhaisia
 Levämäärät Helsingin merialueella ovat ajankohtaan nähden alhaisia
 Netissä tietopankki Helsingin hiljaisista alueista
 Matonpesun siirtäminen vesistöhaittojen takia maalle
 Uimaveden laatu on hyvä Helsingissä
 Helsingin edustan merialueen tila viikolla 25: Levämäärät Helsingin merialueella ovat kohtalaisia.
 Uimaveden laatu hyvä
 Levämäärät Helsingin merialueella ovat ajankohtaan nähden normaaleja. Sinilevien määrä on yhä alhainen.
 Ota käyttöösi itämeri-toimenpide
 Helsingin edustan merialueen tila viikolla 27: Levämäärät Helsingin merialueella ovat kohtalaisia. Sinilevien määrä on yhä alhainen.
 Uimaveden laatu pääosin hyvä, kesän ensimmäiset sinilevähavainnot tehty
 Uimaveden hygieeninen laatu hyvä, sinilevähavainnot tehty
 Helsingin edustan merialueen tila viikolla 28: Levämäärät Helsingin merialueella ovat kohtalaisia.
 Uimaveden sinilevähavainnot lisääntyvät Helsingin uimarannoilla
 Levämäärät Helsingin merialueella ovat kohtalaisia
 Helsingissä uimaveden mikrobiologinen laatu hyvä, rannoilla sinilevää
 Levämäärät Helsingin merialueella ovat kohtalaisia
 Uimavesien hygieeninen laatu hyvä, sinilevämäärät laskeneet
 Levämäärät Helsingin merialueella ovat kohtalaisia
 Ympäristölautakunta 9.8.
 Töölönlahden vesi on hyvin uimakelpoista
 Uimarantojen hygieeninen laatu hyvä, sinileväesiintymät vähäisiä
 Helsingin edustan merialueen tila viikolla 32: Levämäärät Helsingin merialueella ovat kohtalaisia
 Helsingin uimavesien hygieeninen laatu hyvä, sinileväesiintymät vähäisiä
 Levämäärät Helsingin merialueella ovat kohtalaisia
 Ympäristölautakunnan kokous 23.8.2011
 Helsingin uimavesien hygieeninen laatu edelleen hyvä, sinileväesiintymät vähäisiä
 Levämäärät Helsingin merialueella ovat kohtalaisia
 Elintarvikelaki muuttui 1.9.2011
 Uimakausi on päättynyt
 Yhteenveto Helsingin edustan merialueen tilasta kesällä 2011: Helsingin merialueilla ei esiintynyt laajoja sinileväkukintoja
 Helsingin ympäristölautakunnan päätökset 13.9.2011
 Helsingiläiset keräsivät vuodessa yli miljoona vaatekiloa
 Salmonellan aiheuttama ruokamyrkytys epäily Helsingissä
 Harakan luontokeskus avoinna yleisölle
 Harakasta mallia energiatehokkuuteen

Tuulivoimapäivä Harakan saarella 15.6.
Lasten saariseikkailut Harakan saarella
Talviluontoretki Harakkaan 13.3.2011
Lintujen tarkkailua Harakan saarella vesiliikennepäivänä
Elintarvikerikkomuksista Silakkamarkkinoilla seurasi sakkoja
Helsingin kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistavoite 1990 - 2010 toteutui
Helsingin ympäristölautakunta 4.10.2011
Ympäristökeskus muuttaa Viikkiin
Helsingin ympäristökeskus sai Suomen energiatehokkaimman toimitalon
Helsingin ympäristölautakunnan päätökset 25.10.
Vieraslaji sirokatkarapu levinnyt myös Helsingin rantavesiin
Dodo ry:lle Helsingin ympäristöpalkinto 2011
Helsingin ympäristölautakunta 8.11.2011
Ilmastoinfon toiminta päättyy 30.11.2011
Ilmastoinfon toiminta jatkuu
Helsingin ympäristölautakunnan päätökset 22.11.2011
Helsinkiäisten ympäristöasenteita tutkittiin / Helsingforsbornas miljöattityder under lupp
Helsinkiäisten ympäristöasenteita tutkittiin:
Helsingforsbornas miljöattityder under lupp
Helsingin suurten yleisten uimarantojen veden laatu pääosin erinomaista luokkaa
Ympäristölautakunnan päätökset 13.12.
Kaupunginjohtaja Jussi Pajunen jakaa Ekokompassi-todistukset hyvästä ympäristötyöstä 24 yritykselle ja organisaatiolle
Ekokompassi palkittiin yritys vastuun tapahtumassa
Ilmastoinfon toiminta jatkuu
Harakan luontokeskus siirtyy hiilineutraaliin aikaan

Kampanjat ja tapahtumat

Tiederatikka
Energiatehdas
Vesiliikennepäivä Harakassa
Helsinki-päivän Itämeri- ja taidetapahtuma
Tuulivoimapäivä Harakassa
Viikki-päivä
Katupöly-seminaari
Ekokompassi-juhla
Ekokompassi-seminaari
Kotkan meripäivät
Mitä tekisin Itämeren hyväksi
Jazzia Itämeren äärellä
Itämeren oppimispolun seminaari
Itämerifoorumi 2011
Talouden solmut auki Itämeren suojelussa!
Local actors as forerunners

Vierailijat

15 ryhmälle esiteltiin Helsingin ympäristöasioita. Lokakuusta lähtien uusissa toimitiloissa Viikissä vieraili lisäksi useita kymmeniä ryhmiä, joille esiteltiin ympäristötaltoa.